

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Helsingør Stiftsbog 1992

10 Helsingør Stiftsbog

1992

REDAKTION

Johannes H. Christensen . Jørgen Demant . Ester Gramkov
Paul Heide . Per Rysgaard Jensen . Johannes Johansen

Omslag: Bente Linnemann
Tryk:
Poul Kristensen Grafisk Virksomhed
Kongelig Hofleverandør

Indhold

- Det gælder ikke om at blive frelst 5
Af biskop Johannes Johansen
- Den naive læser – Sang om jorden 9
Af Inger Christensen
- Vi skal vække den åndelige tørst 14
Af Bertel Haarder
- Kirke – Kulturhus 16
Af Pia Skogemann
- Jesus – evig aktuel – Om Villy Sørensens bog 21
Af Johs. H. Christensen
- Hvad man anser for rigtigt 26
Af Torben Rechendorff
- Stiftsadministrationen går i kloster 29
Af Jens Fredslund
- Ungdomsbyens Kirkeprojekt 34
Af Peter Green Sørensen
- I et kristent land som Danmark 40
Af Paul Heide
- Fortællingens rigdom og metaforens nødvendighed 42
Jan Ulrik Dyrkiøb
- Sjælesorg og Psykoterapi – Forskelle og ligheder 46
Af Bent Falk
- Kunst og Demokrati 50
Af Per Jensen
- Tanker fra Stiftets Undervisningsudvalg 56
Af Lis Rechendorff
- En rundspørge fra stiftsudvalget 58
- Fra Ydre Missionsudvalget 61
Af Henrik Jul Petersen
- Fra Det mellemkirkelige Stiftsudvalg 63
Af Birthe Willumsen
- Helsingør Stifts Landemodeakt 1992 65

Det gælder ikke om at blive frelst

Af biskop Johannes Johansen

En mor vil almindeligvis det allerbedste for sit prægtige afkom. I dagens tekst kommer en fru Zebedæussen og vil have sine to sønner, Jakob og Johannes, placeret på hæderspladserne i Guds rige. Og straks derefter gav de øvrige i discipelflokken sig til at »hakke« på de to, der blev mistænkt for at have sendt deres mor i det suspekke ærinde.

Men læg mærke til det: det var *ikke* Jesus, der startede denne hakeorden. Han retledte nænsomt, men bestemt. Men i de andre dengang, og i os andre nu, kommer al misundelsen, al vor bedreviden frem, når andre vil til tops.

Det skulle vel ikke være, fordi vi snyder os selv, benytter lejligheden til at demonstrere, at sådan er vi rigtignok ikke, vi er anderledes retvendte i vort kristenliv!

Vist er vi da ej!

Iøvrigt skulle det ikke være svært for nogen kvindefødt at forstå fru Zebedæussen. Moderkærlighed er for det meste sand, for den er jo så herligt egoistisk.

Og efter de faktiske omstændigheder er hendes bøn ikke ganske urimelig, eftersom hun jo nok vidste, at hendes to sønner – sammen med Peter – var de foretrukne i

flokken; de blev taget med til særlige begivenheder, hvad enten det var i dødens mørke dal eller oppe på forklarelsens lysende top.

Og vi kan såmænd da se lignende tankegang i vor salmetradition. Det er Landstad, der siger:

*»Da åbnes den dør til himlens stad,
dér nævnes de kårnes navne.
Gud lade os alle mødes glad,
og ingen af vore savne«.*

Nej, det er ikke så underligt endda, at vi mennesker har let ved at gøre kristendommen til en gang brændende idealisme, en gang religiøs selviskhed: Efter at man først har gået så gruelig meget igennem, så opnår man glans og ære til sidst; først drikke den sure kalk og så sidde ved Guds højre hånd og tømme det liflige bæger.

Hvor meget det end rimer med almen-menneskelig tankegang, med religiøs iver og alt det, så afviser Jesus den drøm og længsel, der ligger heri. Hans nænsomme, men faste tilrettevisning er faktisk et chok, en rystelse for al vanlig kristen tankegang; den afslører, hvor lidt vi i grunden har begrebet af Jesu ord og hele holdning.

For her siger han jo reelt: Det

gælder aldeles ikke om at komme i himlen! Det gælder aldeles ikke om at blive frelst! Jamen, det er almindeligvis det, folk forstår ved kristendom: Det gælder om at leve sådan her på jorden, at man kvalificerer sig til en plads i det hinsidige!

Jesus siger (så vidt jeg da kan høre) to ting her: 1) Du skal ikke sikre dit eget og dine kæres liv. For det kan du ikke! 2) Og det andet hænger sammen med det første: Pladsen i Guds rige, hæderspladsen, den skal du ikke skele til, for den kommer faktisk ikke dig ved! Den *gives* nemlig væk. Ikke som præmie. Den beredes overhovedet ikke ved menneskers ædle religiøse iver på jorden. Kun én bereder den. Aleneste Gud i himmerig!

Du skal ikke bjerge dig selv. Tvært om. Du skal risikere dig selv, sætte dit liv i vove. Den øverste plads hos Gud er ikke omgivet af det, vi kalder *ære*. Men af det modsatte: af *skam*. Det var jo den, Jesus selv fik, beredt ham af den himmelske Far: pladsen på korset. Sådan blev han *ophøjet*. Og hvem kom til at figurere, den ene ved hans højre, den anden ved hans venstre side? Var det Jakob og Johannes, de to foretrukne? Var det apostle, helgener? Næ. Det var som bekendt to af samfundets værste udskud. ... Det er nok noget, vi aldrig rigtig kommer overens med: Pladsen i Guds rige, den skal ikke erobres eller fortjenes eller vindes!

Der var en mand, der engang

sagde til mig: »De taler aldrig om livet efter døden, om himlen, om paradiset, den evige salighed; det har jeg lagt mærke til. Er det, fordi De ikke selv tror på de dele?«

Lad mig svare ud fra teksten her: »Når jeg har svært ved at tale om disse ting – og manden har ikke spor uret i sin iagttagelse –, så er det, fordi jeg synes, det er farligt, overordentlig farligt at beskæftige tankerne med det emne. Simpelthen fordi der i tidens løb er ført megen uvederhæftig snak herom. Se nu bare, hvad folk får ud af det med reinkarnation ...

Hver gang en fra Jesu omgivelser prøver at spørge om de dele, så fører Jesus tanken hen på noget helt andet, noget meget mere nærliggende, på noget jordisk og jævnt:

En lovkyndig kommer og spørger: Hvordan vinder jeg evigt liv? Jesus giver sig i den anledning til at tale om en halvdød forladt mand i en vejkant. Helt oppe fra det evige liv – og så ned på landevejen! Sikke et bump!

En mor kommer og vil sikre sine sønner hæderspladserne histoppe. Og Jesus svarer: *I ved ikke, hvad I beder om!*? Nej, det er just sagen. Der er ikke noget, folk kan plapre så letsindigt om, som den evige salighed, selv om man lægger en masse from alvor ind i den letsindige snak. *De ved ikke, hvad de taler om!*

Her er ikke tale om at frelse sig og sine. Men her drejer det sig om at drikke den kalk, Jesus drak. Og

det vil med reelle ord sige: at være på den plads, som han var på: trællens plads, tjenestens. »Jeg være vil, o Jesus mild, hvor du mig helst vil have«. *Ved vi, hvad vi syn-ger om?* Jesus vil jo have os dér, hvor der ingen ære er, men en masse ulejlighed, en brydsom trælltjeneste, sommetider behæftet med skam, med nederlag, at skulle gøre noget frugtesløst – uden at vide, hvad der kommer ud af det – uden nogen lægger mærke til det og roser en for det.

Trællens plads, hvor Jesus vil have os anbragt, det er det sted, hvor man skylder sit liv væk, hvor man er absolut afhængig dvs. at man aldrig kan arbejde sig ud af denne afhængighed, bastet og bundet på hænder og fødder, midt i det simpleste og mest beskidte dagværk.

Trællens plads, jamen dér vil vi sandelig ikke være! Når vi fabler om himlen og den evige salighed, så er det noget herligt og stort vi har i tankerne. Ja, for vi ved ikke, hvad vi taler om.

Det gælder Jakob og Johannes og os alle: Vi vil sandelig have noget ud af vor tjeneste. Noget ud af at være kristne! Det er det *grundfor-kerte* ved os. Jesus vil vende hele vor tankegang om. Og det kunne man nok kalde omvendelse!

Lad os gøre et tankeeksperiment! Lad os forudsætte, at vi med alvorlig flid anbragte os på den nederste plads for at udføre de ting, som der ingen ære er ved. Lad os forudsætte (men det er stadig kun

et tankeeksperiment), at vort liv blev levet sådan, at det blev »en lø-sesum for mange«, hvilket vil sige, at vi virkelig løste vor næste ud af hans eller hendes klemme, ud af pine og angst, så vedkommende slap fri af sit helvede ved vor hjælp, så, ja, så var vi kun *unyttige tjenere*, der kun havde gjort det, vi var skyldige at gøre. »Unyttige tje-nere« det udtryk betyder jo ikke, at vor tjeneste ikke er til nogen nytte (det er den netop, når vi risi-kerer vort liv for at løse vor næ-ste), men »unyttige tjenere« bety-der, at vi selv er forhindret i at drage nytte af tjenesten, at vi al-drig et øjeblik kan udnytte det, vi har gjort. Tjeneste i Jesu forstand er, hvad der kommer ud af det for andre, ikke for os selv.

Ja. Det var altså kun et tanke-eksperiment. For sådan er der jo ingen af os, der tjener. Men forud-sat, at vi havde, selv da havde vi ikke fortjent pladserne ved Guds side, ikke fortjent at komme i himlen. Vi havde kun ydet vor skyldighed.

Hæderspladserne hos Gud, de *gives* netop væk ... de er ikke løn efter fortjeneste. Den plads gives til den allermindste, til barnet, der ingenting kan og ved ... »lavt er ej bænket, hvem Gud sidder nær« ...

*Er det dig? Vist er det ej!
Er det mig? Vist er det ej!*

For vi vil spilleme have noget ud af det. Vi ved en hel masse og kan en hel masse, kristelig talt ... Hvor

kan vi tale sådan om himlen, om den plads, som alene beredes af Gud, vi, som er beredt af os selv?

Se, det er derfor al menneskelig tale om den evige salighed forekommer så letfærdig, ja, fjantet i al sin foregivne fromhed. Vi ved ikke, hvad vi taler om. Kun én eneste ydede sin skyldighed, den Herre Jesus, som »kalken for os drak«, som var på den plads, ingen ville være på, omgivet af skam og skyld, side om side med to kriminelle.

Det må vi holdes fast på, præst som menighed, når der skal tales om disse høje ting, vi, som er kommet herind for at få noget ud af det. Vi, som er af samme sind som Jakob og Johannes og fru Zebæussen.

Gudstjeneste, den tjeneste, som Gud gør for at løse og befri os, i den er der både *sandhed* og *lovsang*. Altid begge dele.

Sandheden om os, den dybe, er aldrig behagelig. Og her kommer det an på, om vi vil lade os sige. Sandheden er, at alt det gode, vi evt. gør, det kan vi kun gøre, fordi vi skylder det gode, vi fik, væk. Vi kommer aldrig væk fra skyldnerens plads, den afhængige, som får alt det, han kan yde, *givet* af sin herre. Dét må vi blive alle vort livs dage. Vi har ikke beredt os selv andet end tomhed og død. Skal vi tale om det hinsidige, anslår *Sthen* den eneste sobre tone: »Jeg fattig hid til verden kom/ og efter korte dage/ jeg går herfra med hånden tom/ når døden sit vil tage.«

Men Gudstjeneste er også *lovsang*. Lovsang til den, der utrætteligt og storslået bliver ved med at give til dem, der skylder alting væk. Det er ikke skylden, Vorherre vil løse os fra (han kan ikke løse os fra sandheden om os selv!). Men det er *forbandelsen*, som han løser os fra. Han gav sit liv for de uduelige tjenere, at de skal kaldes Guds børn. Og så er vi det. For han alene kan kalde det frem, der ikke er. Han skaber ud af intet, ud af vor tomhed. Han bereder os plads i sit rige.

Det mærkelige ved Jesus er jo, at han er så *modsat* os: Han forlod pladsen ved Guds højre hånd for at indtage pladsen på korset, side om side med dem, der havde forspildt deres liv, lige midt i vor tomhed.

Derfor lovsynger vi ham, som »kalken for os drak, Jesus, Jesus, evig tak«. Han vil løse os fra vor forbandede måde at leve på. Han vil lære os ikke at tale højt og pralende om pladsen i Guds rige, fordi det er og bliver en nådessag, hvad der af os skal blive, men han vil knuse vort hovmod og anvise os pladsen i en hverdag, hvor vi skal være tro i det uanselige – og ikke foragte det, han *forlanger* af os – og det han *giver* os.

*Thi lad os takke mindelig
vor Fader allesammen,
for os han åbned himmerig
ved Jesus Kristus. Amen.*

(Prædiken holdt i Præstevang kirke i Hillerød, 13. søndag efter Trinitatis 1992).

Den naive læser

Af digteren Inger Christensen

Når jeg skriver digte, kan jeg finde på at lade som om, det ikke er mig, men sproget selv, der skriver.

Jeg lader som om, det er muligt, at træde lidt tilbage som person og ligesom overvåge sproget udefra, som om jeg aldrig selv havde brugt det.

Jeg lader altså som om sproget og verden har deres egne forbindelser. Som om de enkelte ord, uden om mig, har direkte berøring med de fænomener, de henviser til. Så det bliver muligt for verden at finde mening i sig selv. En mening, som er der i forvejen.

Det er bare noget jeg lader som om. Men jeg føler også, det er noget jeg er nødt til. Jeg er nødt til at finde mening i verden, ikke fordi det er noget jeg beslutter mig til, måske ikke engang fordi det er noget jeg ønsker, men fordi jeg som en anden indfødt på samme måde som et træ er indfødt, ja virkelig som en indgroet del af verden, ikke kan undgå at skabe mening, den mening, som er der i forvejen, og som ustandselig forvalter sin egen forvandling, som det vi forstår ved at overleve.

Jeg kan også sige det på en anden måde. Det jeg fortæller her,

adskiller sig ikke i princippet fra træernes måde at sætte blade på. Biologiens selvproducerende, selvregulerende systemer er i grunden af samme art, hvad enten de kaldes træer eller mennesker.

Som menneske må jeg naturligvis indvende, at mens jeg sidder her ved mit vindue, kan jeg se træet, mens jeg må gå ud fra, at træet ikke kan se mig. Men hvad vil det sige at se? Det er jo menneskesprog. Selvfølgelig er det rigtigt, at træet ingenting har set, men på sin vis har det alligevel set mig, idet det har mærket menneskets tilstedeværelse, om ikke som andet, så som luftforurening.

Så kan man sige, at det egentlig kun viser, at menneskene står højere end træerne og har magt over tingene, at det kort sagt er os, der kan bestemme, om træerne skal dø, og ikke omvendt. Men hvem ved, hvordan forvandlingen bedst forvaltes. Det der ser ud som skovdød, er måske mest et tegn på, at vi selv er i fare, at vi selv kan bukke under – efter skovene selvfølgelig.

Men før eller efter er nok i den forbindelse mere underordnet for træernes vedkommende end for os. Vi har jo ikke vist nogen umid-

delbar evne til at genopstå af jorden, når vi først er døde, men eftersom plantefrø, der har ligget gemt i de ægyptiske pyramider, har vist sig spiredygtige i dag, må man gå ud fra, at træerne bare vil gemme sig i jorden og komme op igen, når tiden er inde, engang når luftforureningen og menneskene er væk. Træerne overlever, men i så fald snarere sammen med kakerlakkerne end med os.

Det er jo ikke en måde at sige det på. Og dog. Den viser måske at verden i virkeligheden både kan læse og læses. At der kan høstes indtryk, ligesom der høstes druer. At der kan samles tegn, ligesom der samles næring. At vi som mennesker kan læse en mangfoldighed af tegn, fra stjerners og skyers bevægelser, over fugletræk og fiskestimer til myresprog og vandhvirvler hjemme i køkkenvasken. Alt fra astronomi og usynlig kemi til biologien og dens klima. Men også myrerne læser. Også træerne læser og ved på sekunder, hvornår de skal hænge med bladene, hvis deres blomstring er i fare.

Alligevel er vi selvfølgelig enestående, men kun fordi jorden er enestående. Det er jorden, der i sin biosfære har udkastet det projekt, der hedder menneskeheden. Som er enestående, ikke så meget fordi der ikke er andre her i nærheden, i vores del af verdensrummet, der ligner os, og ikke så meget fordi vi kan aflæse alverdens tegnsystemer og prøve på at overføre dem til

vores eget sprog, heller ikke fordi vi kan læse selv læselighedens naturlige og historiske proces – nej, egentlig er vi kun enestående, fordi vi bruger ordet gud.

Fordi vi må forestille os, at vi selv efter endt læsning af os selv og alt det andet tilsammen, til sidst vil nå frem til læselighedens grænse. Og det er måske dette grænsested, som vi forudgriber, der gør os så enestående. Det er ude ved dette grænseland, som egentlig ligger langt inde i tankerne, at vi undervejs fører den samtale mellem læselighed og ulæselighed, som vi forsøgsvis kalder gud.

Og den samtale har vi jo ført længe. Fra før vi nogensinde havde et skriftsprog. Måske næsten fra før vi havde et talesprog. I hvert fald fra før vi digtede det første digt, mundtligt eller skriftligt, fordi vi på forhånd var allerede med det digt, der er universets eget.

Undervejs har vi gjort forskellige forsøg på at indfange dette digt, og vi har kaldt det alt fra åbenbaring til videnskab. Fra de første hellige skrifter kom til verden, f.eks. Biblen, og over Novallis frem til Mallarmé, og i videnskaben videre til de sidste teorier om universets sammenhæng, har der eksisteret en forestilling om verdensbogen, bogen, der udsiger alt og dermed bringer samtalen mellem læselighed og ulæselighed til ophør, så at sige inde i ordet gud.

En forestilling, der altid har su-

get næring af sin egen umulighed. Biblen kaldes ganske vist en åbenbaring, men en åbenbaring, der munder ud i det forhold, at her ser vi som i et spejl, en gåde, men til sin tid skal vi se ansigt til ansigt, – det vil sige engang, når den verden, der åbenbares, ikke længere eksisterer.

Og også når Novalis søger den altomfattende sammensmeltning af ord og fænomen – »Das Äussre ist ein Geheimniszustand erhobenes Innere« (Den ydre verden er en til hemmelighedstilstand opløftet indre verden) – og kredser omkring formlen for den arketyperiske bog, bliver arbejdet stadig mere vildtvoksende, for jo mere han samler, eller læser sig ind i det hele, jo mere ser det ud til at spredes, på samme måde som også senere Mallarmé kommer til at pege mere på det tomme mellem ordene end på ordene selv.

Også videnskabens forsøg på at skrive verdensbogen i hel sammenhæng består i bestandigt reviderede teorier om universets opståen, indretning og forløb, teorier, der opstår helt ude på grænsestedet, hvor samtalen mellem læselighed og ulæselighed ganske vist kan føres under navne som kaos-teorier, fraktaler og superstrenger, – men kun fordi det lyder alt for anmassende med ordet gud.

Men ligesom bogstaverne inde i en bog aldrig vil kunne læse bogen, kan vi heller aldrig læse verden. Bogstaverne vil selvfølgelig heller ikke prøve på det. Vi der-

imod er tvunget til at læse videre. Og det vil hele tiden gå os, som det går i Borges' fortælling om landkortet, der bestandigt bliver tegnet større og mere udførligt, indtil det til sidst er lige så stort som hele verden og dækker det, det egentlig skulle afdække.

I en menneskelig dimension må kortet være en forkortelse. Og på samme måde må sproget være en forkortelse for verdens læselighed som sådan. En poetisk forkortelse for alle de tegn i universet, hvis forhold og bevægelser vi ikke kan undgå at læse os til. Det som Novalis kalder »das seltsame Verhältnisspiel der Dinge« (tingenes mærkelige spil mellem alle relationer i verden). Dette relationsspil kommer til udtryk i alle slags selvproducerende systemer og deres sammenfletning. Set fra menneskers verden først og fremmest i sproget og matematikken og deres sammenfletning i os. Blandt andet i form af digte.

Hvis vi her og nu skal lade som om universet kan læse og skrive sig selv, så befinder vi os midt i det digt, der kaldes Big-Bangteorien. Da universet blev født skete der følgende. Alt som i begyndelsen var presset sammen til næsten intet (et sted mellem 0 og 1) eksploderede og spredte sig til alle sider, en bevægelse, der vil fortsætte, indtil spredningen er så stor, at alting vil synes at forsvinde og blive til intet igen, eller næsten intet. Et billede altså. Eller et digt, som befinder sig ude i ulæseligheden, samtidig

med at vi på vores menneskesprog antyder, at det ville kunne læse sig selv.

Men hvad enten der nu skrives digte på den ene eller den anden måde, hvad enten jeg lader som om det er mig eller sproget, der skriver, hvad enten jeg slet og ret læser verden eller siger, at jeg er en del af verden, der læser verden, og at den dermed læser sig selv, så ér og bliver jeg den naive læser, en indfødt, der aldrig kan se sin ver-

den udefra. Og mit digt vil have det samme forhold til universet, som øjet til sin egen nethinde. Men det ser i hvert fald. Og det læser videre.

Ovenstående er en del af et foredrag, holdt i Graz i oktober 1991, ved et internationalt seminar med titlen »Verdens læselighed«. Senere brugt som debatoplæg i anledning af Tor Nørretranders-seminaret på Louisiana 10. november 1991.

Sang om jorden

Af Inger Christensen

Mens jorden driver roligt rundt,
fordeler solens strålebunt
fra sted til sted
sin herlighed
og drejer livets solskinsur
en tur.

Her vandrer vi ad himlens sti,
som om vi var så evigt fri,
mens sagen er,
at her som der
er vi kun gådefulde spor
af jord.

Det er et overjordisk held,
at jordens drejning om sig selv
i Mælkevejens
himmelleg
forvandler rummets stjernestøv
til løv.

Så selv en sten kan blomstre op

på jordens grønne plantekrop,
hvor ild og vand
og luft og sand
har blandet jordens bjergmassiv
til liv.

Her bor vi ved en himmelrand,
hvor der er mere vand end land,
et paradys
i tågedis,
her bygger lykkens sommerland
på sand.

Men når det skrider under os,
og ingen mer misunder os,
har vi så mod
i overflod
til selv at kalde landets savn
ved navn.

Fra Gorms og Thyras Jelling kom
vor lange livsfortælling om
en omgangsform,
hvor livets norm
får alle til at leve kvit
og frit.

Så vi kan stå på talefod
med viljen til at gå imod
den brede strøm,
den fede drøm
om grådighedens posefuld
af guld.

Har ordet skabt, hvad det har sagt,
forunderligt som solens magt
af ingenting
får alt i sving
og spreder os som jordens salt
i alt,
da løfter sjælens sommerfugl
sig fra sit mørke vinterskjul
og flager frit
fra dit til mit,
og ingen ønsker mer, jo mer
de ser.

Der er en meget dejlig jord,
en frugt så saftiggrøn og stor,
hvor alle sprog
blir bragt i kog,
så vi på dansk kan rime jord
på ord.

Den ligner mest forbuden frugt,
men tro mig, den er snart så brugt,
at ingen gud
tør gribe ud
og plukke den, så alting skabt
går tabt.

Teksten er forfattet af Inger Christensen til
Jelling Statsseminariums 150 års jubilæum i
1991. Den er skrevet på melodien til »Den
kedsom vinter gik sin gang« med ny me-
lodi til lejligheden af forfatteren og kom-
ponisten Asger Pedersen.

Vi skal vække den åndelige tørst

Af undervisningsminister Bertel Haarder

»Hvordan har kristentroen det i folkeskolen i dag?«

Så enkelt lød spørgsmålet, da vor biskop skrev og bad mig om en artikel til Stiftsårbogen.

En biskop kan spørge om mere end ti undervisningsministre kan svare på!

Jeg ved det ikke, men har naturligvis nogle fornemmelser:

Der er i tiden en voldsom tørst efter et åndeligt indhold i tilværelsen.

Det viser sig i den almindelige opgang i kulturlivet og i feriefolkets stigende krav om »ferier med indhold«. Det viser sig i den stigende interesse for historiske og kulturelle rødder, jfr. årets Sorø-møde og debatten om, hvor vidt de danske klassikere skal være obligatorisk læsning. Det viser sig også i den tiltagende moraldebat, der jo ikke blot er et led i den politiske mudderkastning (som i USA), men et oprigtigt udtryk for et opgør med yuppie-kulturens åndløse succes-kriterier.

Det viser sig også i den igangværende drejning af velfærdsstaten og den stigende folkelige accept af, at det offentlige skal stille krav til unge ledige, bistandsklienter, fremmedsprogede osv., dvs. krav om

en indsats til gengæld for den offentlige hjælp.

Samfundet er ikke længere alle tings årsag og løsning. Nu søges både årsagerne og løsningerne hos det enkelte menneske, der ved sin egen åndelige kraft kan gøre mere end 10 behandlere.

Hele den tiltagende »uddannelsesmani« – den politiske overtro på uddannelse som universalmidlet mod alle samfundssygdomme – bundet til syvende og sidst i en tro på, at man med undervisning kan øge åndskræfterne hos den enkelte og dermed skabe de mirakler, som velfærdsstaten ikke evnede at skabe. En smuk tanke. At det ikke sker automatisk ved at øge uddannelsesbevillingerne, er en anden sag.

Den åndelige trang er i vækst, medens troen på velsignelsen af ydre reformer, revolutioner, planer osv. kan ligge på et meget lille sted.

Derfor er det desværre også storhedstid for horoskoper, spiritisme, føleri og alskens erstatningsreligioner.

Den åndelige trang vil altid blive tilfredsstillet. Ligeså den dertil hørende religiøse trang. Med hvad sidstnævnte angår, er det

langt fra sikkert, at det bliver kristendommen, der tilfredsstillere den. Der er ikke blot konkurrence i æteren, men også i ånden.

Det er folkekirkens og kristendomsundervisningens udfordring – og chance.

Lydhørheden – ikke mindst blandt børn og unge – er større end i mange år. I vide kredse er det »in« at være kristen. Det går lige ind, når den nye Aalborg-bisp og fodboldlandsholdets succes-træner tør se os lige i ansigtet fra TV-skærmen og tale klart og frit om deres stærke gudsforhold.

Vel døbes og konfirmeres der måske lidt færre. Men jeg tør vædde på, at der tænkes og tages stilling, også i de unge sind, mere end i mange år.

Ånden er redebon, som man siger. Men gives der for mange stene for brød?

Jeg tror det. Der gives jo stene for brød overalt. Se de mange elendige bøger, der udlånes. Se aftenskolernes uendelige udbud af lige gyldige aktivitetstilbud. Se højskolernes identitetskrise, udtrykt i den aktuelle diskussion om formålsformuleringen i lovforslaget. Se de såkaldte folkeoplysningsforsøg, hvor man dyrker enhver kop kaffe, der drikkes i Grundtvigs

navn uden hensyn til det åndelige indhold. Se, hvad vore fremragende skuespillere må lægge stemme og krop til af elendige stykker på teatrene, bl.a. fordi Danmark ikke har haft dramatikere siden Kaj Munk.

Der mangler lidenskab og åndskraft.

Det gælder også skoledebatten, der næsten konsekvent drejer sig om lige gyldige udenværker og bi-hensigter. Man dyrker nye måder og veje, men veje til hvad? Hvor er det åndelige indhold, som bl.a. Grundtvigs oplysningstanke blev bygget på? Hvor er det, børnene skal leve af, åndeligt talt? Det, der giver livet indhold. Det, der får børnene til at lægge alen til sig selv og se længere og dybere.

Det er det, vi skal spørge om, når vi spørger til kristentroen i folkeskolen.

Skolen har i dag bedre muligheder end længe for at vække den åndelige tørst hos børnene. Det er det, vi især skal forlange af den. Skolen skal naturligvis også give eleverne nogle solide begreber om, hvad kristendommen er – bl.a. gennem bibelsk fortælling. Men uden åndelig tørst bliver der ingen kristentro ud af det.

Kirke – Kulturhus

*Af cand.psych. Pia Skogemann,
formand for Ishøj menighedsråd*

Ishøj sogn er Danmarks største med 20.000 indbyggere. Ishøj er en af de nye byer i Helsingør Stift, der bogstavelig talt er skudt op fra flad mark siden 60'erne, men hvor befolkningen er ved at slå rødder efter megen gennemtræk i de første år. Henvend 19.000 bor i en radius af ca. 10 minutters gå-afstand fra bycenteret i den østlige del af kommunen, hvorimod afstanden fra bycentret til Ishøj kirke i den gamle Ishøj Landsby svarer nogenlunde til afstanden mellem Christiansborg og Nørrebro station i fugleflugt.

Så det er ikke så sært, at der til arbejdet med det kirkeprojekt, jeg her skal fortælle om, hører en længere forhistorie, der kulminerede i, at det daværende menighedsråd i maj 1988 fremsendte et skitseprojekt til godkendelse i byrådet. Men byrådet forkastede projektet, hvilket var fatalt for dets skæbne, eftersom menighedsrådet ikke ejede byggegrunden. Røret omkring kirkebyggeriet blev derefter anledning til det første »rigtige« menighedsrådsvalg nogensinde senere samme år. Der kom 12 ud af 15 nye medlemmer ind ved valget, som aldrig før havde været i for-

bindelse med menighedsrådsarbejde – deriblandt mig selv.

Hvis de kirkeligt engagerede havde opdaget, at vi manglede en kirke, mente vi kirkefremmede, at vi manglede et folkeligt-kulturelt samlingssted. Den mærkesag, vi vandt valget på, var ideen om en kombination. Et kirke-kulturhus.

Det var ideen, men da vi begyndte i 1988 var der selvsagt mange løse ender og en lang række ubesvarede spørgsmål om, hvordan sådan en sær fisk i grunden kunne hænge sammen. Og i arbejdet med dette har vist sig problemstillinger, som har intim forbindelse med den alment erkendte krise i forholdet mellem folkekirken og det folkelige. Derfor kan det meget vel tænkes, at også de »svar«, vi har fundet, kan vise sig brugbare for andre.

Alle vi 12 nye havde det til fælles, at vi ikke havde spor imod at byrådet havde forkastet det tidligere kirkeprojekt. Vi kunne virkelig ikke lide det: Det vendte ryggen til med høje mure, sådan nogen som os kunne ikke komme ind der. Omend man kommer hovedkulds ind i menighedsrådsarbejdet, bliver det kirkelige jo ikke

ved med at være fremmed, og jeg forstod, at de almindelige, saglige, modargumenter mod en sådan reaktion plejer at være, at der jo altid er modstand mod moderne kirkearkitektur. At normaldanske folkekirkemedlemmer er de mest konservative med hensyn til kirker; de skal helst se ud, som de altid har gjort siden middelalderen.

Men jeg spurgte mig selv om der mon ikke var noget værdifuldt i den folkelige reaktion, som ikke måtte glemmes. Hvorfor var vi så mange, der ville have et folkeligt kulturhus og samtidig synes, at kirken passende kunne høre hjemme sammen med det, mens det forkastede kirkeprojekt vakte så mange negative følelser?

Objektivt set rummede det jo moderne sognegårdsfaciliteter i form af menighedssal og andre lokaler, som indlysende nok netop var tænkt til at kunne bruges til alment-kulturelle aktiviteter. Hvorfor følte man sig så på forhånd udelukket – som om det var beregnet til nogle andre mennesker? Til nogen særlige nogen, der er født og opvokset i fromme kirkelige miljøer? Kirkefolket ved det naturligvis godt, og de fleste præster og menighedsråd i dag prøver alle mulige tiltag for at bryde denne folkelige opfattelse af kirken som lukket over for det folkelige og alment-kulturelle. Her havner man til gengæld i en anden problemstilling.

For selv om det folkelige og det kirkelige har brug for at få mere

med hinanden at gøre, er der også forskel på det ene og det andet. Hvis der er problemer med for stor adskillelse, er der lige så store problemer med en sammenblanding.

Nutidsdanskernes forhold til kirken er metaforisk blevet kaldt den fjerne kirke. Men jeg vil hævde, at det for mange tusinde mennesker, havde og har en ligeså konkret og sanselig baggrund som for mig selv: Fra visse punkter i min barndoms geografi kunne man se den fjerne kirkes majestætiske, bjergagtige konturer hæve sig i horisonten langt borte, langt uden for det territorium, barneben har til rådighed. Netop i kraft af sin fjernhed udstrålede den noget mystisk fascinerende. Det skete nogle gange, at jeg kom tæt på den, men ved de lejligheder havde den i mellemrummet mellem fjernhed og nærhed undergået en sær form for væsensforvandling. Tæt på var den bare stor. Den havde et navn; det var Grundtvigskirken. For andre danskere andre steder har den fjerne kirke andre navne, men den er lokaliseret ved verdens ende.

Hvad jeg mener er, at den fysiske omverden mejsler sig ind i og i et dybt lag er uadskilleligt fra den åndelige, nemlig ved den ubevidste dannelse af virkelighedsbilledet. Eller sagt på en anden måde: når vi som protestanter tror, at det åndelige organiserer sig i det fysiske og det mellemmenneskelige, så bør vi faktisk tage det helt al-

vorligt, når vi påtager os at organisere et kirkebyggeri.

Det gamle landsbykosmos med den nære kirke er uigenkaldeligt på retur eller tabt. Men også moderne mennesker har brug for samlingssteder. Siden 60'erne er der bygget mange medborgerhuse eller kulturhuse, og der er også bygget mange kirker med store, flotte sognegårde eller sognegårde til gamle kirker. Men hvad er det, man dermed ordløst »fortæller« ethvert barn i Danmark?

Jo, når der bygges kulturhuse for sig og kirker med sognegårde for sig, så giver man uundgåeligt det både fysiske og åndelige budskab, at folkelig kultur ikke har noget med folkekirke og kristendom at gøre, og man giver samtidig også det modsatte budskab: at den kulturelle livsyttring, der foregår i forbindelse med en kirke, er af en særlig from natur for den lille flok. Jeg tror, at vanskeligheden i dette »grænsefelt« desuden er af psykologisk art. Det har noget at gøre med, at de fleste mennesker automatisk tænker i modsætninger, så snart man taler om forskelle, og i identitet, når man taler om ligheder.

Man kan beskrive Ishøj-modellen som en form for genfødsel af den godt 100 år gamle tradition med kirken og forsamlingshuset i naturligt, nært naboskab, som spredte sig til så godt som hver eneste landsby og købstad. De fleste historiebevidste mennesker ved, at dette særegne danske fæno-

men både skabte og bar uoversættelige begreber som: folkelighed, folkestyre, folkeoplysning, folkekirke.

Hvilke dybere bevæggrunde, der har været til, at kirken i dette århundrede har lokaliseret sig som »den fjerne kirke«, ved jeg ikke. Man plejer vel at forklare den stigende afstand mellem folkekirken og folket med sækulariseringen. Når der i dag er tegn til, at adskillelsen er blevet for skarp, og at folk og folkekirke igen må få mere med hinanden at gøre, tror jeg ikke, at det kan eller skal ske ved en tilbagevenden til en præ-sækulariseret tilstand.

Jeg vil nærmest sige: *takket* være sækulariseringen kan kun et menighedsråd bygge kirke og kun et byråd bygge kulturhus. Der er klart tale om to forskellige kompetencer og pengekasser. For at gennemføre en Ishøj-model forudsættes derfor en aftale mellem menighedsråd og byråd om et samarbejde, hvor den formidlende faktor er – arkitekten.

Vi er i Ishøj i skrivende stund nået så vidt, at byråd og menighedsråd i fællesskab har ansat arkitekt Vilh. Wohlert til at tegne skitseprojektet med det mål at skabe en smuk arkitektonisk helhedsløsning, hvor projekterne indpasses efter hinanden til gavn for helheden.

Når man engang er kommet på ideen, virker det i grunden mærkeligt, at der ikke er nogen, der har gjort det før. Jeg har indtil nu

oplevet forbavsende få indvendinger af principiel art, altså begrundelser for, hvorfor det kunne være en direkte dårlig idé at skabe en så nær sammenhæng mellem kirke og kulturhus.

Indvendingerne ligner pudsigt nok hinanden ved deres eksempelvalg, skønt de er fra modsatte udgangspunkter. Den ene type kommer fra folk, som er stærkt antikirkelige. De frygter kirkens fysiske nærhed. Allermest kan de ikke fordrage tanken om at blive udsat for at se på begravelsesfølger eller kister, der bliver kørt til eller fra kapellet. Den anden type indvendinger kommer fra kirkevenlige mennesker, som til gengæld ikke kan fordrage tanken om, at de har en afdød i kapellet eller kommer ud fra en begravelsesceremoni, og at man så måske hører rockmusik fra kulturhuset eller støder på upassende overstadige mennesker i nærheden af kirken.

Man kan nok finde ud af at placere eventuelle rockkoncerter udenfor de tidspunkter, hvor man afholder begravelser. Men almindeligt leben i nærheden af kirken – tjaa, også kroen lå jo nær kirken i de gamle landsbyer. Liv og død støder sammen i virkeligheden. Faktisk tror jeg, at det dybest set – med begge udgangspunkter – handler om en modstand mod at opgive den fjerne kirke, hvad enten den erfares som for tabubelagt eller for hellig.

Forholdet mellem kulturhus og kirke har Ishøj menighedsråd for-

muleret på følgende måde: I dybeste forstand er kristendommen grundlaget for vor kultur og har været det i 1000 år. Den er også grundlag for den nyere demokratiske tanke om den enkeltes ret og frihed til ikke selv at ville kendes ved kirken.

Et naboskab til kulturhuset vil derfor håndgribeligt minde kirken om, at den ikke skal være konkurrent til det folkelige kulturliv, men netop skal varetage kirkens kernefunktioner. Og for kulturhuset betyder naboskabet, at det får frihed til at være forsamlingshus, et åbent demokratisk fristed med almenkulturelle funktioner for både folkekirkemedlemmer og andre. I Ishøj med dens særlige befolknings sammensætning er der yderligere en klar pointe i denne markering af det antifundamentalistiske i dansk kultur.

Dobbelbyggeriet taler på én gang om god dansk folkelig tradition og om god kristendom. Det folkelige og det folkekirkelige er imidlertid ikke identiske størrelser, selv om dobbeltheden findes i det samme folk, og hyppigst også i det samme menneske.

Det er dette dobbelte menneskesyn, der naturligt udfolder sig i dobbelbyggeriet, som på én gang udtrykker forskellighed og enhed. Kulturhus og kirke kan nyde godt af hinandens nærhed uden at omklamre hinanden eller overtage hinandens opgaver.

I det omfang menighedsrådet benytter kulturhuset til alment-

kulturelle arrangementer, vil det ske på folkelivets betingelser – ligesom forkyndelse endsige mission ikke hører hjemme i forsamlingshuset. Når borgerne omvendt benytter kirkens faciliteter, sker det på dennes betingelser. Og i vid udstrækning er det jo de samme mennesker, idet »menigheden« forstås som alle medlemmer af folkekirken. I kulturhuset er menigheden altså borgere, mens borgerne i kirken er menighed.

Selve kirken med tilbygninger skal danne ramme om kirkens kernefunktioner. Det vil sige gudstjenester og andre kirkelige handlinger og kirke-skole, f.eks. konfirmationsforberedelse, børnearbejde og studiekredse. Desuden skal de rumme sognets administration, kordegnekontor og andre kontorer. Derimod skal der ikke i kirkebyggeriet indgå en menighedssal. En større samlingsal kommer til at indgå i kulturhusets faciliteter,

som menighedsrådet vil kunne leje på lige fod med andre. Kulturhusets øvrige funktioner skal menighedsrådet naturligvis ikke bestemme, men det kan nævnes, at det bl.a. kommer til at rumme faciliteter for et amtskommunalt forberedelseskursus til Musikkonservatoriet.

Man kan altså opsummere hovedsigtet med dobbeltprojektet af kirke og kulturelt samlingssted som en vision om en konkret fysisk afspejling af den dobbelthed, der findes i den enkeltes liv i en på én gang praktisk betinget og symbolsk talende udformning. Det er indlysende, at visionens bærekraft på den ene side vil afhænge af, hvor vellykket den arkitektoniske udformning bliver, og på den anden side af, hvordan de mennesker, der skal færdes i og benytte sig af byggeriet, levendegør og udnytter de nye muligheder.

Jesus – evig aktuel

Af sognepræst Johs. H. Christensen

Villy Sørensens bog om Jesus har allerede vakt debat. Naturligvis fordi forfatteren står som en af de betydeligste litterære og kulturelle skikkelser i efterkrigstidens Danmark. Både som skønlitterær forfatter, som kritisk essayist og samfundsdebator har han præget de seneste fyrré år med sit vid, sin skarpsindighed og sin erklærede humanisme. Med sin nye bog gør han et kultiveret, men energisk forsøg på at tage Jesus for kristendommen.

Jesus er et navn. Kristus er en titel og det græske ord for det hebraiske Messias, der betyder »den salvede«, hvilket igen betyder jødernes af Gud udvalgte konge.

I årtierne forud for vor tidsregnings begyndelse fandtes der i mange jødiske kredse en sydende forventning om, at Gud, som jøderne kalder Jahve, ville sende en ny konge, der skulle befri dem fra den romerske undertrykkelse og samle det splittede folk til en ny stormagt som på kong Davids tid. Derfor mente man, at Messias skulle være af Davids slægt.

Evangelierne

Hvem Jesus var, hvad han sagde og gjordet, dét ved vi alene fra de fire evangelier i Det nye Testa-

mente. Der findes ikke andre skildringer af ham fra samtiden. Selv har han ingenting skrevet, og evangelierne er forfattet mellem tredive og firs år efter hans død.

Det er karakteristisk for dem, at de ikke er skrevet for at videregive oplysninger om et interessant menneske eller for at give en objektiv skildring af en berømt persons liv, sådan som vi kender det fra vore dages biografier. Evangelisterne er en slags propagandaskrifter: De vil overbevise læseren om, at Jesus er Kristus, at den Jesus af Nazaret, der blev henrettet som en forbryder, netop han var den forventede Messias eller Kristus. Hans nederlag og død var ikke afslutningen, men optakten til en helt ny begyndelse, nemlig hans opstandelse påskemorgen. I og med Jesu ord og liv, hans død og opstandelse var det Gud selv, der greb ind i historien. Påstår evangelisterne. Derfor begynder Markus-evangeliet med ordene: »Dette er begyndelsen til evangeliet om Jesus Kristus, Guds søn«. Og derfor står der til slut i Johannes-evangeliet, at det hele er »nedskrevet, for at I skal tro, at Jesus er Kristus, Guds søn«.

Uden hold i virkeligheden

Villy Sørensen udtrykker det til sidst i sin bog om Jesus sådan: »Kristendommen begynder med (disciplenes) fortolkning af nederlaget som en sejr. Troen viste sig stærkere end den virkelighed, der havde gjort den til skamme: at Jesus, der havde forkyndt, at Guds rige var nær, var blevet henrettet som en forbryder kunne, skønt faktum, ikke være sandt, ikke være det sidste ord: sandheden var på hans side (-). Kraften, som de havde mødt i ham, mødte de stadigvæk, den var det virkeligste af alt, og den virkelighed, hvori dette uhyrlige var sket, havde bevist sin uretfærdighed og uvirkelighed«.

Det er fuldstændigt dækkende udtrykt. Problemet er bare, at Villy Sørensen ikke mener, det har noget på sig, eller rettere: det drejer sig om en psykologisk erfaring i disciplene – uden holdepunkt eller anledning i den ydre, sanselige verden. Med dette synspunkt distancerer han sig fundamentalt og fuldt bevidst fra kristendommen. Men uden – som Georg Brandes i bogen »Sagnet om Jesus« fra 1925 – at give slip på Jesus-skikkelsen. I stedet gør Villy Sørensen et stort, imponerende og egensindigt forsøg på at befri Jesus fra evangelisternes fortolkning eller spændetrøje for at lokke ham over på sin side.

En litterær begivenhed

»Jesus og Kristus« udkom den anden april og var imødeset som for-

årets store litterære begivenhed. Bogen fik en blandet, men overvejende venlig og respektfuld modtagelse. Skrappest i deres nedgøring var typisk nok et par teologer. En anmelder gjorde opmærksom på, at Villy Sørensen allerede i en lille anekdote i »De mange og De enkelte«, en samling småhistorier fra 1986, i ganske få sætninger havde røbet pointen i sin 250 sider store bog.

Han skrev dengang: »For så mange år siden at de fleste i mellemtiden er afgået ved døden, levede der et menneske, der kunne sige menneskene, hvad de skulle gøre og ikke skulle gøre. Det kunne menneskene naturligvis sige sig selv, men de sagde det ikke, og da en stod op og sagde det, slog de ham ihjel. Og selv om mennesket sagde: Tilgiv dem, for de ved ikke, hvad de gør, så vidste de det godt: De henrettede et menneske for at få en død Gud i stedet«.

Den historisk-kritiske metode

Om Jesu betydning hersker der ingen tvivl hos Villy Sørensen: »Han er i bogstavelig forstand *den* epokegørende skikkelse i vores kultur. Han er for så vidt svær at komme uden om – men farlig at gå nærmere ind på«. For med sit synspunkt må Villy Sørensen hævde, at evangelisternes forståelse af Jesus er en misforståelse, det er der andre, som har ment før ham, også kristne teologer, som har hævdet, at der ikke er noget

belæg for evangelisternes påstand om, at Jesus er Kristus, Guds søn – det er og bliver – en påstand! Den metode, videnskabsmændene bruger, når de læser evangeliernes, kaldes den kildekritiske eller den historisk-kritiske og består i en principiel skepsis overfor ikke blot evangeliernes, men alle fortidige teksters udsagn. De kan ikke tages for pålydende, for teksten er styret af en bestemt – under tiden kamoufleret – hensigt, men vi – de lærde – afslører den.

Villy Sørensen, som altid har været en kritisk og mistænksom ånd, deler denne skepsis og metode, som han behersker så suverænt som nogen professionel videnskabsmand. Han er en fremragende læser, udstyret med en sært snurrig, men altid overrumplende, jordbunden logik. Faktisk lykkes det ham at kaste nyt lys over adskillige af Jesu udsagn og lignelser, og han bevæger sig med en slalomløbers halsbrækkende fart og elegance ud og ind mellem skriftstederne.

Hvordan ser Jesus ud?

Hans hensigt er at udestillere den historiske person Jesus af Nazaret af evangeliernes fantastiske forestillinger om ham som Kristus og Guds søn. Spørgsmålet bliver da: Hvordan ser den Jesus ud, som Villy Sørensen hæver fra evangelisternes bund og befrier fra det mytologiske element? Hvem er den Jesus, han vil omgås som en konkret, jordisk vismand?

Det afgørende synspunkt er, at Jesus ikke – sådan som den kristne kirke altid har forkyndt – talte universelt til alle mennesker til alle tider, men talte advarende til sin samtids jøder og ind i det konflikt-hærgede jødiske samfund, efter som et hus, der er splidagtigt med sig selv, ikke kan bestå. Jesus forudså – lige som profeten Jeremias forud for babylonernes ødelæggelse af Jerusalem ca. 600 år tidligere – at det jødiske samfund ville gå til grunde, hvis jøderne ikke ændrede holdning til sig selv og deres fjender. I kan ikke, sagde Jesus til sin samtid, som var præget af rivaliserende religiøse grupperinger og af en guerilla-bevægelse, som bekæmpede romerne, I kan ikke sejre eller bare bestå ved at sætte ondt mod ondt, vold mod vold. Nej, hvis nogen slår dig på din venstre kind, så vend også den højre til. Sådan søgte han at bekæmpe vold med ikke-vold.

Men Jesu prædiken var forgæves: han talte for døve øren, blev henrettet og Jerusalem blev ødelagt af romerne i år 70 efter en jødisk opstand.

Vennesind, ikke fjendesind!

Således kan Villy Sørensen runde bogens tolvte kapitel med overskriften »Kærlighedsbudskabet« af med følgende ord, der smukt og enkelt tegner hans Jesus-billede: »I en situation, hvor Israel, i splid med sig selv, stod i fare for at gå under i konflikt med Rom, var Jesu kærlighedsbudskab ikke høj-

stemt idealistisk. Uden sammenhold, samfølelse ville Israel opløses. Det var et andet, et nyt Israel, der ville kunne overleve. Det måtte bygge på en anden modstandskraft overfor fjenden end fjendtlighed og væbnet modstand. På kraft og ikke på magt. På venesind og ikke på fjendesind, hverken overfor venner eller fjender«.

Jesus fremstår da som en mand, der prædiker og selv praktiserer mildhed, mådehold og tilgivelse og en alle og alt omfattende kærlighed: »Jesu tilgivelse er ikke større eller mindre, den er fuldstændig og ubetinget. Kærligheden fremkalder tilgivelse og tilgivelse kærlighed«. Under indflydelse af den store mester kan ethvert menneske – efter Villy Sørensens mening – nå til »et udviklingstrin, hvor dets jeg ikke egoistisk lukker sig for andre, men dets selv, altruistisk, åbner sig for andre«.

Guds rige

Lige så besluttet Villy Sørensen er på at fastholde den historiske Jesus i hans historiske samtid: Som en slags profet, der prædikede omvendelse og mådehold, lige så urokkeligt vil han – i grunden selvmodsigende – pege på, at Jesu prædiken også har gyldighed nu om dage, også har bud til vor tid. Han skriver: »Guds rige er det ny Israel, der ikke er i splid med sig selv, og det kommer ikke helt uformidlet, og ikke helt uafhæn-

gigt af, hvordan mennesker forholder sig til andre mennesker. Den, som bekender sig til kærlighedsbudet, er ikke langt fra Guds rige, den, som lever efter det, realiserer det«.

På denne baggrund kan Villy Sørensen vende sig imod den senere kristne fortolkning af Guds rige. Med forkyndelsen af Jesus som Kristus finder der nok en frelse sted, men ikke *i* verden, derimod *fra* verden. Et synspunkt, som nok kan anfægtes – især ud fra kristendommens virkning netop *i* verden, men lad det nu ligge. Vigtigt er det desuden, at Villy Sørensen – ensidigt, efter min mening – ser kristendommen som en magt, der sætter skel mellem mennesker: Mellem de frelste og de fortabte, mellem de kaldede og de udvalgte, en tendens han især finder i Matæus-evangeliet, som han ikke kan døje. I modsætning til Jesus selv gør kristendommen forestillingen om Guds rige abstrakt og kosmisk: »Gudsriget er ikke længere det ny Israel, men en kommende verden for de frelste, og der lægges større vægt på individuelle kvaliteter: Mange er kaldede, men få er udvalgt«.

Omvurdering af herskende værdier

Men hvorfor er det mon den Jesus, der i følge Villy Sørensen ikke sagde andet, end hvad ethvert menneske med omtanke kan sige sig selv, hvorfor er det lige Jesus, der har haft gennemslagskraft i

2000 år? »Svaret er måske, at Jesu omvurdering af herskende værdier er evig aktuel (!) fordi der til enhver tid er en konflikt mellem de mere eller mindre kunstige normer, der bærer samfundsindretningen og de naturlige værdier, der holder livet oppe, mellem interesse og kærlighed«.

Hermed er kristendommen tømt for den mytologi og mystik, som har gjort den levedygtig: Jesus er ikke Kristus, ikke Guds søn, ikke opstanden. Men han er evig aktuel, en vismand hvis budskab om tilgivelse og kærlighed, man altid kan tage ved lære af.

På en underlig bagvendt måde kommer Villy Sørensen alligevel i gæld til den fortolkning af Jesus, som han fornægter, eftersom det just er troen på Jesus som Kristus, som Guds søn, som opstanden, der har overleveret de evangelier, som er eneste kilde til hans billede af Jesus. Han må gå imod deres

hensigt, men evangelierne er selve betingelsen for, at han kan gøre det.

»Jesus og Kristus« er en spændende, udfordrende og udbytterig bog – til dels også en vanskelig bog, der provokerer til modsigelse og debat. Modsigelsen er som nævnt – endda på temmelig aggressiv og nedladende måde – kommet fra enkelte teologer, men måske det var rimeligt og i kristen ånd at prøve at se en allieret i stedet for en fjende i Villy Sørensen. Måske det var rimeligt at tage ham på ordet og vise vennessind frem for fjendesind, for i betragtning af, hvor verdensomvæltende en energi, der gennem to tusinde års kristendom er udgået fra Jesuskikkelsen, skulle kristne mennesker vel nok kunne enes med Villy Sørensen om, at Jesu omvurdering af herskende værdier ikke blot er evig aktuel, men evigt påkrævet, i dag måske mere end nogen sinde.

»Hvad man anser for rigtigt«

Af kirke- og kommunikationsminister Torben Rechendorff

Den 12. december 1990 blev jeg valgt til Folketinget. Nogle dage senere – da tinget samledes til sit første møde efter valget – drog jeg sammen med de øvrige nyvalgte ned gennem vandrehallen til »samtaleværelset«, hvor jeg skrev under på, at jeg ville overholde Danmarks Riges Grundlov! På sin vis et bevægende øjeblik både for nationen og for mig: nu var jeg *rigtig* parlamentariker!

Alligevel var der noget komisk over ceremonien. Forholdet var det, at jeg allerede ved min udnævnelse til minister 2½ år tidligere havde afgivet en tilsvarende erklæring. Og for at jeg ikke skulle være i tvivl, kunne jeg i mit »ansættelsesbrev« fra den gang læse: »Det påhviler ham samvittighedsfuldt at opfylde de pligter, der er forbundet med denne ministerstilling, og at holde Rigets Grundlov i overensstemmelse med den højtidelige forsikring, han afgiver herom«.

Men nu var der da orden i tingene: både min Dronning og Folketinget havde min underskrift på, at jeg ville overholde landets grundlov.

Trods den mulige antagelse hos publikum om det modsatte søger

jeg – som pålagt – både at overholde ikke blot grundloven, men landets lovgivning i det hele taget, ligesom jeg så samvittighedsfuldt som muligt tilstræber at udføre de mig pålagte pligter. Det skulle bare mangle andet!

Med andre ord: trods ansættelsesbrev og underskrift adskiller mit job sig ikke principielt fra andre menneskers. Jeg er – og de andre er – *sat* til noget, *udfører* noget og *vurderes* ud fra det udførte.

Alligevel lader det sig jo ikke bortforklare, at det politiske håndværk – og her taler jeg både om lovgiverhåndværket og ministerhåndværket – adskiller sig fra de fleste andre discipliner! Her tænker jeg egentlig ikke så meget på det med ansvaret, pligtfølelsen og samvittigheden. Snarere er det befolkningens forventninger og hele syn på det politiske system og dets aktører, der gør netop vores arbejde til noget specielt. På godt og ondt.

Lad det være sagt uden omsvøb: det politiske arbejde forløber ikke så sjældent på en sådan måde, at man med sig selv – og måske med ens nærmeste – overvejer at løbe skrigende bort! Det overfladiske, det usammenhængende, de uind-

friede ideer og planer, de manglende resultater og den almindelige træghed kan godt fremkalde spørgsmålet: hvad i alverden vil du her?

Når dertil så føjes belastningen for familielivet, helbredets gradvise nedbrydning, den almindelige åndelige stagnation hos en selv og de utaknemmelige vælgeres vurderinger af arbejdsindsatsen, kan man godt få udlængsel!

På den anden side: magten, indflydelsen, æren, kommandørkorset og nytårstaflet? Bevares: jeg beklager mig ikke, – men alligevel handler det vel om noget andet?

Jeg var ikke forudbestemt til at blive politiker. Ganske vist opkrævede jeg som dreng kontingent til den konservative vælgerforening i Birkerød, fordi min far var kasserer. Og ganske vist var jeg i to valgperioder medlem af kommunalbestyrelsen i Hørsholm. Men »landspolitiker« blev jeg ved et tilfælde den 3. juni 1988! Eller skulle man sige: ved et sammentræf af en række omstændigheder.

Jeg forsøgte (og forsøger) at gå til opgaven med krum hals, og jeg har det vist som de øvrige i Folketinget og regeringen: ud fra min livsholdning – måske livsholdninger – prøver jeg at opnå fornuftige og anstændige resultater til gavn for det samfund, hvis interesser jeg er sat til at varetage.

Heldigvis for samfundet er vore forudsætninger som politikere meget forskellige. For mit eget vedkommende er arbejdsgrundla-

get en sær blanding: et tilhørsforhold til Det konservative folkeparti, til den evangelisk-lutherske kirke, til det nationale og europæiske. Desuden en bundethed til familie og bagland og en fortid i diverse sammenhænge, – og så meget andet.

I mit arbejde tilstræber jeg – for nu selv at sige det – at handle som et moralsk ansvarligt menneske! Ganske vist véd jeg udmærket, at det klinger rædselsfuldt hos nogen: ham den moralske! Men alligevel.

I det seneste års tid er der sagt meget om politikere og moral. Meget om politikerlede. Meget om de dårlige relationer mellem vælgere og valgte. Alt sammen har det efterladt det indtryk, at vi, der nu altså p.t. er sat til at »styre« dette land, på det nærmeste befinder os på kriminalitetens rand.

Et langt stykke ad vejen er vi selv medskyldige. De mange »sager« (som jeg ikke skal ind på her, bl.a. fordi de formentlig har fundet deres løsning, når dette læses) har været en enorm belastning for folkestyrets anseelse. Debatten op til folkeafstemningen den 2. juni 1992 og resultatet deraf har ydet sit bidrag til grøftegravningen, og mediernes stadige mere aggressive dækning af det politiske arbejde efterlader ofte den almindelige vælger i dyb undren. Ikke mindst derfor kan det være på sin plads at holde fast i, at mennesker, der har fået politisk ansvar, også er sat til at handle politisk. Endnu mere di-

rekte og banalt: *politikere skal lave politik!* Vi er ikke moralens vogtere, men politiske håndværkere.

Den før omtalte grundlov har taget stilling til, hvad man stiller op med en regering, man har mistillid til. Og valgloven har taget stilling til, hvad man stiller op med en kandidat, som ikke lever op til kravene. »Såre simpelt, min kære Watson!«

Vælgerne – og de må selvsagt også stå til ansvar for deres uoverlagte dispositioner – har i de sidste mange årtier tilladt sig at sammensætte Folketinget, så det i vidt omfang var/er ukampdygtigt! Det har været umuligt at danne flertalsregeringer, og det har tilmed været umuligt blot at etablere permanente, arbejdsduelige flertal i salen. »Men«, siges det, »man skal ikke gå i rette med vælgerne!«

Vrøvl! I et demokrati – også selv om det er blevet noget flosset i kanten – bærer vælgerne på et centnertungt ansvar. Det skal de mindes om i tide og utide.

Til gengæld må vi så prøve at forklare, at politik består i at strikke noget brugbart sammen! At intet enkeltparti kan få sin vilje fuldt ud. At der ikke så sjældent er langt fra et proklameret udgangspunkt til det færdige kompromis. At man i politik *aldrig* bliver færdig, men altid tager skridt!

Forklaringen af »moral« fylder ganske mange spalter i den store ordbog over det danske sprog. En af dem lyder: »indbegrebet af, hvad man anser for rigtigt«.

I politik må der sluges kameler og laves halve løsninger. Ofte må der løbes fra givne løfter (dem bør man derfor spare på!). Af og til ryger førstefødselsretten for en ret linser.

Men intentionen skal være, »Hvad man anser for rigtigt«.

Kan jeg ikke leve op til den, vil jeg snarest belejligt melde mig på arbejdsmarkedet!

Stiftsadministrationen går i kloster

Af kgl. bygningsinspektør Jens Fredslund

Fra de tidligste tider kender vi eksempler på, hvorledes udtjente bygninger er blevet genanvendt, ombygget og indrettet efter skiftende behov.

Nogle af de tidligste græske templer i Italien blev efter kristendommens dominans indrettet til kristne kirker. I domkirken i Syracus er de store søjlerækker ganske enkelt blevet udmuret, – i dag kan man tydeligt iagttage de store søjletromler vise sig taktfast i kirkens ydervæg.

Mange ældre, historiske bygninger herhjemme er blevet sikret ved en heldig genanvendelse. Charlottenborg slot fungerer som rammen om Kunstakademiets skoler, en række af Københavns store pakhuse er blevet ombygget til andre funktioner, og på Christiana er en række tidligere militære fabriksanlæg omgjort til produktionsværksteder og boliger.

Når en udtjent bygning skal benyttes til en anden anvendelse, er det væsentligt, at den nye funktion kan indgå i de fysiske rammer på en måde, så bygningens kvaliteter fastholdes, eller endog måske styrkes. Det er hverken ønskeligt med udhulede kulisser eller overlæssede interiører. At lade bygninger stå

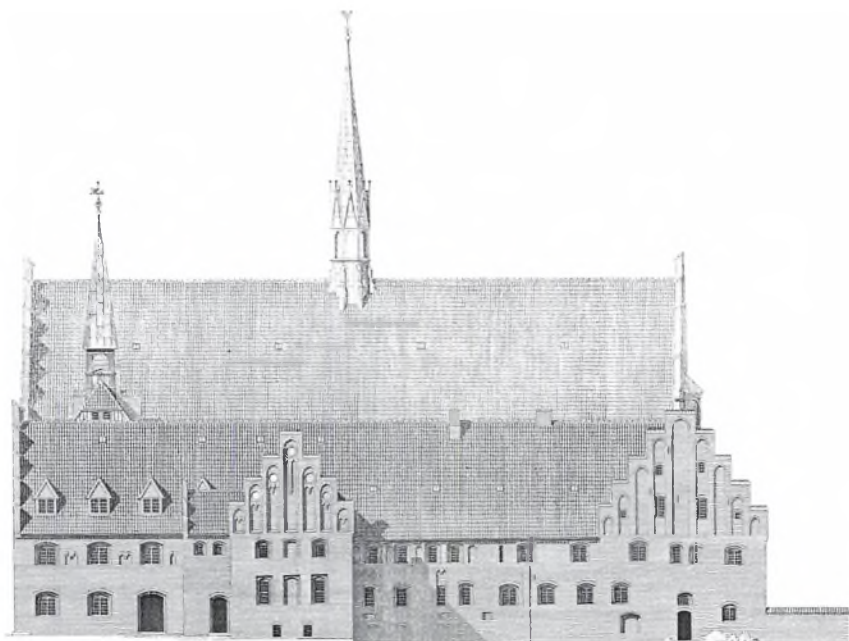
tomme er det bedste middel til at starte forfaldet. Når ønsket om genanvendelse og ombygning fremsættes, må der være den fornødne fantasi til stede for at kunne acceptere den manglende komfort i forhold til synlige og usynlige kvaliteter, som bygningen indeholder.

Det kan være vanskeligt at indordne alle nutidens krav fra bygningsmyndigheder, arbejdstilsyn, sundhedsmyndigheder m.v. i ældre bygninger, og det kan være svært at gøre rede for de indbyggede kvaliteter, som ikke sådan lader sig værdisætte på normal måde, – men som er så væsentlige for bygningens videre liv.

Det er vigtigt, når man beskæftiger sig med bevarings-værdige bygninger og bydele at indleve sig i bygningerne, ikke blot i den konstruktive, byggetekniske sammenhæng, men også i de specielle egenskaber bygningerne har, den atmosfære og rigdom på oplevelse og anvendelse disse besidder.

I årene 1900-1907 gennemgik Helsingør Kloster en håndfast restaurering gennemført under ledelse af arkitekten H. B. Storck.

En restaurering, som nok har været meget gennemgribende,

Helsingør Kloster, facade mod nord.

men også har været så tæt på middelalderens formsprog, at det for os har været svært at se, hvad der egentlig var middelalderligt, og hvad der var Storck.

Der blev indrettet en række små lejligheder til benyttelse for ældre, enlige kvinder.

Nu er de sidste gamle damer flyttet ud, faktisk var der beboelse indtil for få år siden, og vi har haft fornøjelsen at indrette dele af klostret til benyttelse for Helsingør Stift.

Nordfløjens interiør indeholdt en planløsning med 2 tætliggende trapper, ligesom der til de små lej-

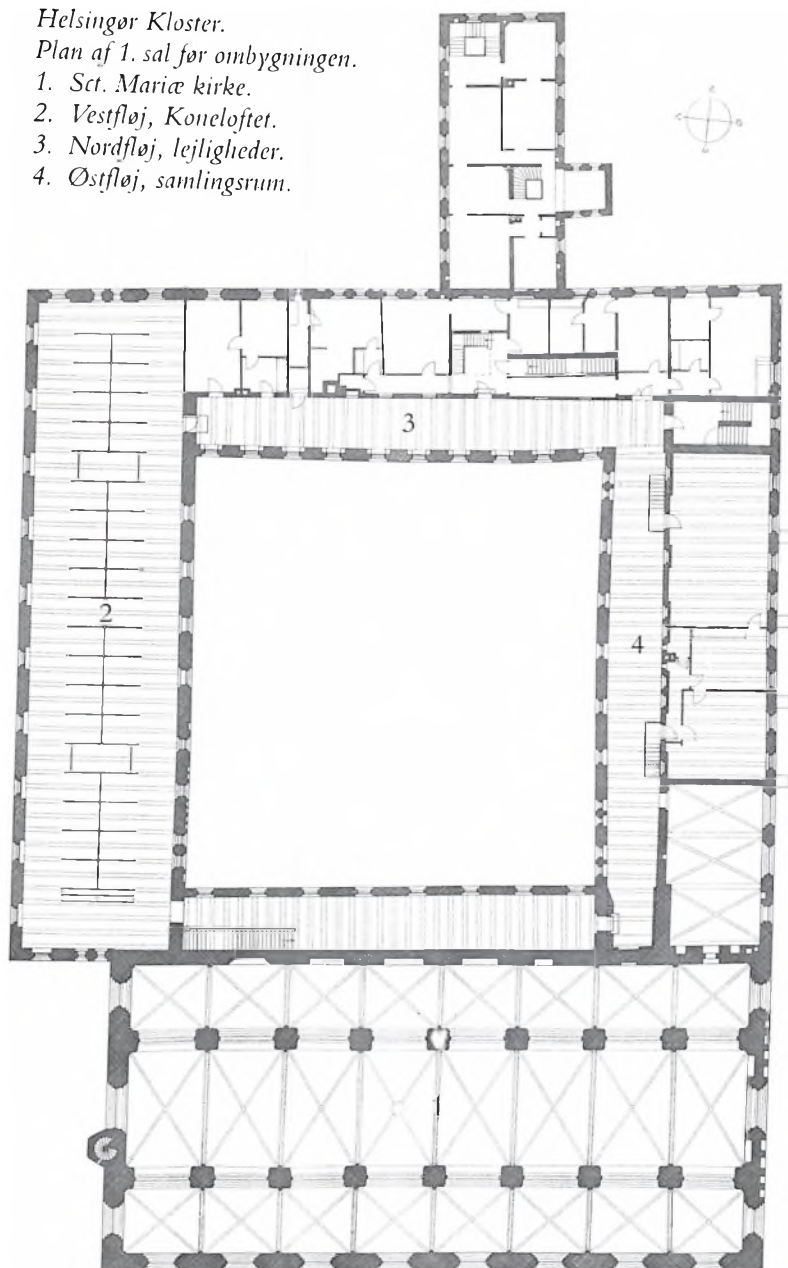
ligheder var udført en række indeliggende køkkener uden vinduer. I vort forslag til nyindretning af nordfløjen er den ene af disse trapper fjernet for at skaffe entydige adgangsforhold, mens den anden er blevet forsynet med en elevator indbygget i durchsichten.

De små indbyggede køkkener er blevet fjernet, således at der er skabt en række regulære rum, der nu huser kontorer for Helsingør Stift og biskop. Østfløjen er indrettet til møderum for større og mindre møder, ligesom personalets spisestue findes her.

Klostergangene er blevet forsyn-

*Helsingør Kloster.
Plan af 1. sal før ombygningen.*

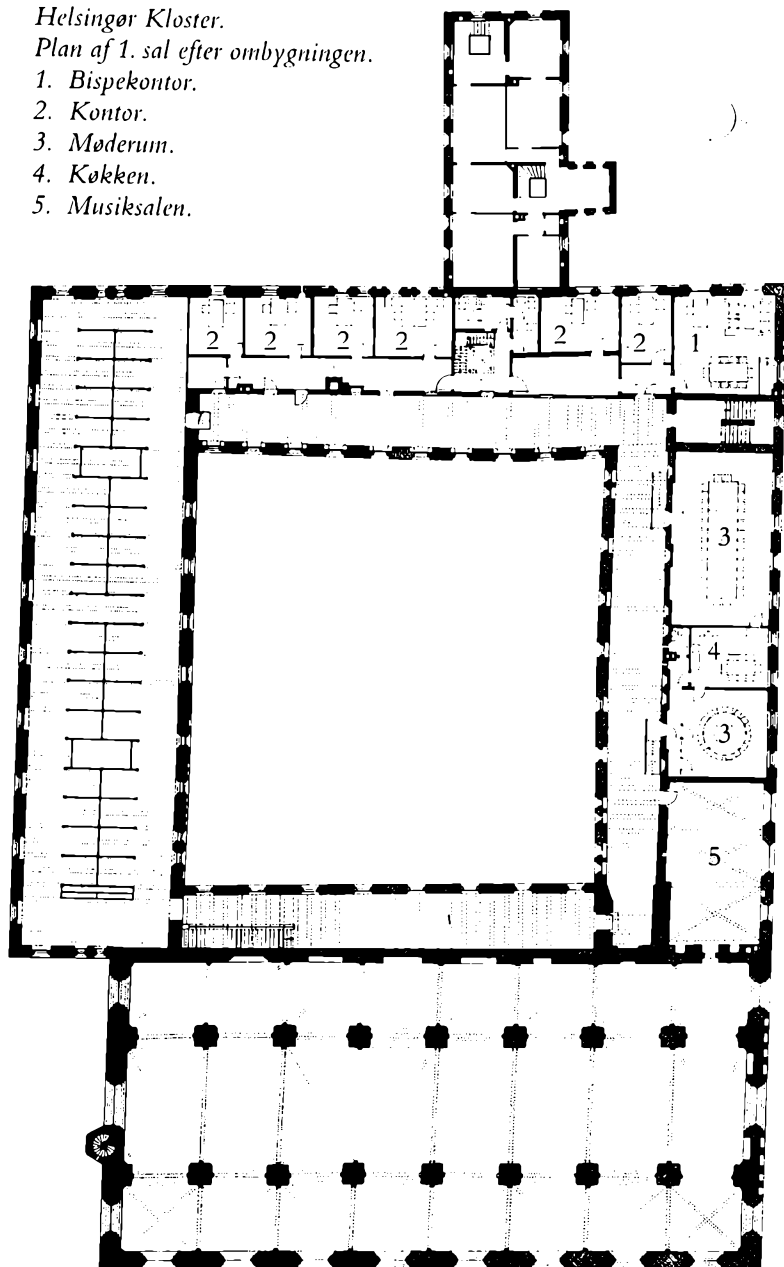
1. Sct. Mariæ kirke.
2. Vestfløj, Koneloftet.
3. Nordfløj, lejligheder.
4. Østfløj, samlingsrum.

Helsingør Kloster.

Plan af 1. sal efter ombygningen.

1. Bispekontor.
2. Kontor.
3. Møderum.
4. Køkken.
5. Musiksalen.

net med elektrisk belysning. Vi har bearbejdet belysningen, således at alt lys er afblændet horisontalt, mens belysningen vertikalt oplyser hvælv, væg og gulv partielt uden at medføre generende blænding. Når belysningen er blændfri kan belysningsniveauet

sænkes væsentligt, uden at det dermed bliver svært at orientere sig.

Herved kan man fastholde den mættede og intense stemning – også om aftenen – der findes i et af Danmarks bedst bevarede klosteranlæg.

Ungdomsbyens Kirkeprojekt

Aflærer Peter Green Sørensen

I Ungdomsbyen, som er en del af Statens pædagogiske Forsøgscenter i Rødovre, er der naturligvis også en kirke. Til at tage sig af kirken og til at tage den udfordring op som det pædagogiske miljø Ungdomsbyen frembyder, blev der for nogle år siden nedsat et udvalg af daværende kirkeminister Mette Madsen.

Udvalget for Ungdomsbyens Kirke etablerede i 1988 et pædagogisk udviklingsarbejde med det sigte at

- 1) inspirere og støtte udviklingsarbejde med faget kristendoms-kundskab i samarbejde med andre emner og fagområder indenfor 1.-10. klasse
- 2) etablere og styrke lokalt samarbejde mellem skole og kirke
- 3) bidrage til debatten om udviklingen og indholdet af kristendomsundervisningen ved at afholde studiedage og kurser for lærere, præster og andre interesserede.

Hensigten med dette udviklingsprojekt er at få afprøvet samarbejds muligheden mellem lærer og præst, som en mulighed for at opnå en styrket kristendomsun-

dervisning. En styrkelse af kristendomsundervisningen kunne bl.a. også ske ved en indholdsudvikling og vise sig ved en større interesse for faget blandt elever, forældre og lærere.

Udvalget for Ungdomsbyens Kirke afholder dels nogle studiedage for lærere, præster og andre interesserede, hvor emner af fælles interesse belyses, dels afholdes kurser for lærere og præster, hvor samarbejde om tilrettelæggelse og afprøvning af fælles undervisningsforløb er blevet igangsat. Fra skoleåret 92/93 tilbydes endvidere et kursus til skoleklasser om 3. verdenslande i samarbejde med tre missionselskaber og Folkekirkenes Nødhjælp.

Kristendomsundervisning i folkeskolen

Kristendomsundervisning i folkeskolen er ikke nogen entydig størrelse som blot kan beskrives ved at kristendomsfagets formålsformulering eller læseplan citeres. Faget har en fin formålsformulering og en fyldig og velovervejet læseplan, men de mange faktorer der betinger fagets situation og dermed muligheder, fører ofte til at undervisningen i faget bliver anderledes

end de officielt udtrykte intentioner. Dette er ikke noget enestående for kristendomsfaget – dette gælder skolens fag som sådan og derfor er også kristendomsundervisningen forskellig fra skole til skole, fra klasse til klasse.

Som et kort men præcist udtryk for, hvad der skal være fælles for kristendomsundervisningen i folkeskolen, skrives der i fagets undervisningsvejledning side 19: »Man skal arbejde med spørgsmålet om, hvad kristendom er«. Dette kan naturligvis forstås forskelligt og også resultere i forskelligt valg af undervisningsindhold og metoder. Men en vigtig pointe i dette citat er, at arbejdet med spørgsmålet om, hvad kristendom er, netop ikke kan afsluttes. Her er netop tale om et fag, som til stadighed frembyder udfordringer og som også selv udfordres i mødet med nutidens mennesker.

Kristendomsundervisning i skole og kirke

I løbet af skoleårene skal eleverne erhverve sig nogle grundlæggende kundskaber med henblik på en personlig viden. Det vil bl.a. sige at den enkelte skal kunne forholde sig til sin viden – skal kunne tage ansvarlig stilling til den. Kristendomsundervisningen skal med sit faglig-pædagogiske indhold og sine metoder bidrage hertil. Skolens kristendomsundervisning skal bringe kundskaber om menneskelivet og skal »illustrere« hvorledes tilværelsesspørgsmål er blevet og

bliver tydet i en »kristendomsforståelsessammenhæng«. I disse år tales der i dansk religionspædagogisk sammenhæng om at undervisningen både skal lade eleverne opleve kristendommen som en mulig betydningsfuld faktor i menneskelivet, og at de bearbejder af erfaringer med menneskelivet som kristendommen er bærer af, skal blive eleverne til del.

Kirkens kristendomsundervisning indeholder også de ovenfor nævnte elementer, men til forskel fra skolens kristendomsundervisning skal kirkens ses under forkyndelsens fortegn. Endvidere foregår kirkens kristendomsundervisning også ofte i en klar liturgisk ramme med udgangspunkt i menighedens gudstjenestefællesskab.

Det her nævnte skal kort illustrere, at der er principielle forskelle mellem skolens og kirkens kristendomsundervisning. Men vigtigt er det også at understrege, at samtalen og dialogen er fælles – også den enkeltes oplevelse af kristendommen som en samtalepartner, med hvem en dialog er mulig.

Samarbejde mellem lærer og præst

Centralt i bestemmelserne for kristendomsfaget står at kristendom er nutidig virkelighed. Det vil sige at kristendom også er en udfordring til nutidens mennesker på de vilkår, der netop nu frembydes. Til en undervisning i/med denne udfordring er det oplagt at skolen inddrager den lokale kirke/præst.

Selvfølgelig kan læreren nå langt med sin undervisning, men ved at lærer og præst sammen tilrettelægger og gennemfører en undervisning, gives der mulighed for en anderledes og mere aktuell focusering på, hvordan der kan arbejdes med nutidige spørgsmål/tilværelsesspørgsmål i en kristendomsforståelsessammenhæng al den stund, at det er den situation, præsten står i til daglig.

Et samarbejde mellem lærer og præst giver også mulighed for at eleverne kan få en førstehåndsviden (og for mange også en førstegangs viden) om, hvad den lokale kirke er for en bygning, og hvad det er for et liv, der udfolder sig i og omkring den.

Endelig skal nævnes, at et samarbejde kan føre til at lærer og præst opdager hinanden som resourcepersoner, – hver især med nogle faglige og professionelle ressourcer til gensidig støtte og glæde.

Naturligvis kan samarbejdet udformes på mange forskellige måder. Idet samarbejdet handler om skolens undervisning må samarbejdet naturligvis forholde sig i respekt for de rammer (der har en vis bredde) som er angivet herfor.

Samarbejde – hvordan og om hvad?

På kurserne i Ungdomsbyens Kirkeprojekt understreges det at læreren/skolen ikke skal betragte præsten som blot gæstelærer på gæsteanstalten og kirken som blot et

ekskursionsmål. I og med at lærer og præst vil afprøve et samarbejde om en undervisning må man søge at betragte hinanden som lige parter om den fælles sag, det er at tilrettelægge og gennemføre en undervisning ud fra de præmisser, der er til stede. Det er naturligvis en opgave i sig selv at finde sig til rette i et samarbejdsforhold, hvor man måske ikke tidligere overhovedet har mødt hinanden. Man skal dog endelig ikke lade sig afskrække på forhånd, – i så godt som alle forløbene i Ungdomsbyens Kirkeprojekt har lærer og præst endog meget hurtigt talt sig ind på hinanden og blevet enige om hinandens rolle.

Initiativet til et samarbejde kan komme fra både lærer og præst. Emneområderne hvor et samarbejde kan være frugtbart begrænser sig ikke kun til kristendomsfaget, men kan også findes indenfor fagene dansk/historie/samtidsorientering/billedkunst. I langt de fleste af Kirkeprojektets undervisningsforløb er der med udgangspunkt i et emne fra kristendomsfaget arbejdet tværfagligt, ofte er elementer (indhold og metoder) fra flere fag inddraget.

Det er som nævnt vigtigt at lærer og præst giver sig tid til en indledende samtale for dels at lære hinanden lidt at kende, og for at nå frem til en begyndende principiel afklaring af, hvad undervisningen skal sigte mod. Denne indledende drøftelse kan og skal naturligvis ikke afklare alle tænkelige princi-

pielle spørgsmål, men skal sigte mod at man opnår en tryghed i samarbejdet om et overskueligt undervisningsforløb. I planlægningen af undervisningen bør arbejdsopgaverne naturligvis fordeles således at ressourcerne bruges bedst mulig, erfaringerne fra Kirkeprojektet siger at det er vigtigt med god tid til samtaler mellem elever og præst, for mange og lange oplæg/foredrag er ikke altid det bedste for en god dialog.

Langt de fleste undervisningsforløb i Kirkeprojektet er karakteristiske ved at være koncentrerede og sammenhængende med flere timer pr. uge (6-12) i 2-3 uger. I og med at gæstelærere og opsøgende arbejde/besøg udenfor skolen ligeledes inddrages i de fleste undervisningsforløb, må der nødvendigvis ske en inddragelse af timer fra andre fag. Et overskueligt forløb giver mulighed for at præsten kan tilrettelægge sine andre arbejdsopgaver herefter, – naturligvis med flexibilitet overfor begravelser m.m.

En orientering til forældrene om det planlagte undervisningsforløb, enten pr. brev eller ved et forældremøde, betyder i langt de fleste tilfælde en opbakning om samarbejdet med en forøget forhåndsinteresse fra eleverne til følge. Evalueringssamtalerne undervejs i forløbet vil givet føre til ændringer af det planlagte, hvorvidt eleverne skal inddrages i beslutningerne om disse ændringer må afgøres undervejs. Undervisningsforløbet kan,

som mange i Kirkeprojektet, føre frem til et »produkt«. Det kan være en udstilling, bidrag til skoleblad/kirkeblad, et drama, en gudstjeneste, o.a. Ved undervisningsforløbets afslutning bør der under en eller anden form evalueres, således at erfaringerne evt. kan videreformidles til både lærer- og præstekolleger.

Fire mulige arbejdsområder

På kurserne i Ungdomsbyens Kirkeprojekt præsenteres fire arbejdsområder. Arbejdsområderne er valgt af Udvalget for Ungdomsbyens Kirke ud fra overvejelser om, at der ved arbejde herudfra kan skabes undervisning om centralt fagligt stof, at der kan skabes en undervisning, hvortil præsterne kan bidrage både fagligt og ud fra deres hverdagspraksis, at der kan skabes en undervisning, der i høj grad inddrager elevernes erfaringsverden og spørgsmål til tilværelsen, samt at spørgsmålet om, hvad kristendom *er*, kan komme til at stå centralt. Arbejdsområderne er endvidere valgt ud fra overvejelser om, at der kan skabes projektorienteret undervisning, der lægger op til et fagsamarbejde, sammenhængende undervisningsforløb i flere timer pr. uge, samt til opsøgende arbejde udenfor skolen, og endelig at andre kirkelige organisationer kan inddrages. Arbejdsområderne indeholder elementer fra forskellige dele af kristendomsfagets læseplan. De deltagende lærere og præster står frit i

forhold til valg af arbejdsområde/områder såvel som kombination heraf. Arbejdsområdernes overskrifter er: Kirken/kristendommen i lokalsamfundet, Ritualer, Værdi- og etikundervisning, Kulturmøder.

Kirkeprojektets erfaringer samles og beskrives i rapporter og artikler. Kirkeprojektets adresse: Ungdomsbyens Kirkeprojekt, Islevgård Allé 5, 2610 Rødovre. tlf.: 42 91 46 46.

»I et kristent land som Danmark«

Af seminarielektor Paul Heide

Ved juletid i 1991 så jeg et forslag om, at folkekirken skulle lukke for at kristendommen kunne blomstre. Bag dette synspunkt ligger en opfattelse af, at kristendom og folkekirke er i krise, en opfattelse jeg deler.

Den hastige forandring vort samfund og kultur er under – har affødt en krise, som jeg synes menighed og præster står rædselsslået overfor. Nogle vil måske sige, at kristendom og kirke gang på gang har været igennem kriseperioder – og jeg mindes da også straks en Brorsons »men mangel har aldrig fornummen, at rosen i verden er kommen«, en Grundtvig, en Kierkegaard. Men krisen er i dag af langt mere dybtgående art, idet kristendommen jo ikke længere er det naturlige og selvfølgelige forklaringsgrundlag for vores tilværelse for mange danske. Tidligere gav hjem, skole og kirke den grundlæggende indførelse i kristendommen, nu står kirken næsten alene med denne opgave. Det er trist, at kirken ikke længere har forbundsfæller i hjem og skole – for den synes ikke selv – med det indadvendte, isolerede liv den lever – at kunne skabe en levende kontakt med det danske folk. I an-

dre lande er kirke og folk tæt forbundet – hos os er kirke og kristendom på vej til at blive et kuriosum, en museumsgenstand – interessant at betragte (især ved juletid) – men uden livsnær betydning for én. Jakob Knudsen skriver i et essay i år 1900, at i »et kristent land som Danmark er det jo ikke sådan at komme udenom kristendommen«. »Den ligger sig så at sige i vejen for alle; enhver skal i et eller andet forhold til den«. Der er et gab imellem, hvad Jakob Knudsen skrev dengang og dansk virkelighed anno 1992. For kristendommen skal enhver ikke længere i et eller andet forhold til; den lægger sig ikke i vejen for alle, og det ville mildest talt være overdrevet at tale om »et kristent land som Danmark«.

For Jakob Knudsen var det en naturlig sag at udtrykke sig sådan – og jeg mener egentlig at det har været for mange et godt stykke vej op i det 20. årh. til et sted mellem 1950–60. Tilværelsen var da mere enkel og overskuelig; vi holdt i det store og hele fast ved de overleverede værdier, var mere autoritetstro (Gud, konge og fædreland) og de sidste dønninger fra de store vækkelser slog endnu ind

over nye generationer. I den offentlige debat kunne spørgsmål som »kvindelige præster« og »det evige liv« fylde spalterne, for ikke at tale om den interesse, der blev radiatoromanen Løgneren til del. I mange hjem var fadervor og aftensang en del af dagens rytme, ligesom de bibelske fortællinger var det. I skolen fik vi også fortalt bibelshistorie, læste og lærte salmevers, den lille katekismus og også lidt kirkehistorie. Kristendom og livsførelse kunne ikke sådan adskilles og det kunne så udarte sig i Moralsk Oprustning. Tiden var i det hele taget med dens autoritetstro nok i rigeligt mål præget af fordomsfuldhed og dømmesyge. Det var efterkrigstid – en vanskelig tid, økonomisk og socialt, og hvor optimismen jo ikke ligefrem slog igennem. Men kristendommen var der som et forhold, man mødte overalt, vævet ind i menneskers liv, fra dens appel i barndommen til fantasi, følelse, indlevelse og forståelse – til den senere måske kaldte på modsigelse og afstandtagen. I dag har kristendommen ikke længere for den enkelte en sådan kulturbærende værdi, for betingelsen herfor er naturligvis, at man møder den, at den kommer til udtryk for én i hjem og skole, hvor i hvert fald hjemmet har afgørende betydning for, om man møder kristendommen i kirken. Som store dele af den ældre, danske litteratur i dag er død – fordi man ikke møder den – er kristendommen det. Hvis man ikke har

kendskab til den, ikke får den fortalt, ikke får talt sammen om den – er den jo ikke til for én.

*Kun til ånd kan ordet svare
gå i hjertet ind og ud
kun i ordet åbenbare
kan sig mennesket og Gud,
kun i ord kan alt udtrykkes,
hvad vi tror, og hvad os tykkes
ord og tanke går i ét.*

Årsager til krisen findes også i kirken selv. En årsag ligger i, at den kristne menighed i folkekirken ofte mangler begejstring og glød, evne og vilje til at formidle det glade budskab, så det gribes og forstås. En anden årsag ligger i, at kristen etik – forstået eksempelvis som ansvar og forpligtelse over for de svage i samfundet – ikke længere kommer selvfølgelig til udtryk som en del af kirkens virksomhed. En tredje er den signalforvirring, der udgår fra kirkens præster, og som har med deres teologiske ståsted og personlige tilværelsestydning at gøre.

Kristendommen er for mange et lukket, ukendt land, og dens fremtrædelsesform i gudstjenesten kan være svær at forstå. Et arkaisk ordforråd, vanskelig at begribe for nutidsmennesker, der møder det for første gang i kirken. En flereleddet, tung syntaks i tekster og salmer, hvor indholdet tabes undervejs. En symbolverden, der skal åbnes for én, hvis man skal forstå den. Fortællinger, der ofte kræver realkommentarer. En for-

kyndelse, der forudsætter kendskab til Kristi livs historie og til de kristne grundbegreber. Ritualer, der indbygget i sig har vor kirkes tolkning af eksempelvis dåb og nadver.

Hvad kan vi gøre for at kristendommen igen får betydning for os danske? Hovedopgaven for den kristne menighed er, at den kommer ud af isolationen og i samtale med det danske folk. Om familien, skolen og samfundet. Om

hvordan vi værner om vor skrøbelige klode og om vore medmennesker. Om hvad vi vil gøre for de arbejdsløse, for de udsatte i samfundet. Om hvad kristendom er, også i forhold til de nyreligiøse bevægelser. Ved en fælles og forpligtende indsats kan kirke og menighed igen blive synlige for os danske, og kristendommen kan igen blive en del af vort liv, som man ikke kan komme udenom.

Fortællingens rigdom og metaforens nødvendighed

Af sognepræst Jan Ulrik Dyrkjøb

Det er åbenbart for enhver, at kristendommens helligskrift, Bibelen, langt overvejende fremtræder som en samling af fortællinger og digte, og at den kristne gudstjeneste med sine ritualer og salmer har en poetisk og kunstnerisk form.

I ældre tid har man stort set ikke skænket dette påfaldende forhold særlig opmærksomhed. Igennem generationer er Bibelen først og fremmest blevet betragtet som direkte gengivelse af Guds åbenbaring, som grundlag for kristendommens lære og som vejledning for livsførelsen. At der er fortælling og poesi i Bibelen, har vel aldrig kunnet overses. Men det er ikke blevet forstået som noget, der i sig selv er væsentligt.

Tilsvarende har mange kirkegængere og salmebrugere formodentlig glædet sig over ritualernes og salmernes sproglige rigdom, men man har næppe betragtet dette særlige træk ved gudstjenesten som andet end en smuk form, der skulle formidle det man opfattede som det egentlige, nemlig indholdet.

I de senere år, navnlig i det sidste årti, er der blandt teologer,

præster, kristendomsundervisere og andre interesserede opstået en ny bevidsthed om, at fortælling, poesi og kunstnerisk form hører intimt sammen med den bibelske forkyndelse og kristendommen og ikke bare er noget ekstra, der i grunden godt kunne undværes.

Grundlaget for denne nye bevidsthed er blevet skabt af en lang række forskere, teologer såvel som humanister. Et vigtigt navn blandt disse er canadieren Northrop Frye (1912-1991). Frye forenede de to vidensområder, der her er tale om. Han havde en teologisk uddannelse (og var ordineret som præst i metodistkirken), men han havde også universitetsuddannelse i engelsk litteratur, og han underviste igennem mange år i dette fag ved universitetet i Toronto.

Frye var først og sidst litteraturkritiker, men han var samtidig bredt optaget af kulturfænomener og kulturelle strømninger, og i 70'erne og 80'erne koncentrerede han en væsentlig del af sit arbejde om Bibelen, ikke bare forstået som kristen helligskrift, men som fundament for den vestlige verdens kultur og litteratur. Resulta-

Den canadiske litteraturforsker Northrop Frye, hvis hovedværk om Bibelen er udkommet på dansk i 1992.

tet af dette arbejde blev, foruden i en række foredrag og artikler, udmøntet i de to store bøger *The Great Code* (1982) og *Words with Power* (1990). Den første af disse er udkommet på dansk i dette efterår (*Den store kode: Bibelen & litteraturen* (Forlaget Aros, 1992)).

Fryes navn er efterhånden også blevet kendt i dansk teologi og religionsundervisning (vist nok mere end i dansk litteraturforskning). Selv har jeg læst Frye siden begyndelsen af 70'erne og har igen og igen kunnet vende tilbage til ham og hente ny indsigt og inspiration. Og det har jeg vel at mærke ikke blot kunnet i mine år som underviser i litteratur på Københavns Universitet, men også i mit nuværende arbejde som præst.

Frye har først og fremmest givet mig en ny sans for den bibelske fortælling forstået som en helhed, for elementerne og sammenhængen i den. Han har lært mig, at der er et grundlæggende bibelsk billedsprog, som også er grundprog for den kristne forkyndelse, for fromhedslitteraturen, for kirkekunsten, liturgien og salmerne. Det er et sprog, som vi må holde i live og give videre, hvis ikke vi skal blive analfabeter, kristeligt set, og hvis ikke vi skal miste forbindelsen med den lange og rige tradition, som vores kirke er bærer af.

Et enkelt eksempel kan vise, hvad sagen drejer sig om:

En af de mindre kendte julesalmer er Philipp Nicolais »Af højheden oprunden er« (DDS 87, gendigtet af Sthen og senere Grundtvig). Denne salmes andet vers lyder:

*Du lille barn så favr og skøn,
Gud Faders og Marias Søn,
hil dig, højbårne konning!
Du lilje i mit hjerterum,
dit riges evangelium
er sødt som mælk og honning!
Herre kære, Himlens manna!
Hosianna!
dig til ære
glad i ånden vil jeg være!*

Jesus kaldes her blandt andet »Du lilje i mit hjerterum«. Det er ikke noget tilfældigt billede, der er valgt. I Højsangen betegnes bruden som »dalenes lilje« og som en »lilje

midt iblandt torne« (2:1-2). Dette billede blev i middelalderen anvendt for at betegne Jomfru Maria. I den efterreformatoriske salme bruges det om Jesus, men billedet er det samme.

I Højsangen kaldes bruden ikke blot »lilje«, men også »Sarons rose«. Dette billede genfinder vi i en anden og mere kendt julesalme, Brorsons »Den yndigste rose er funden« (DDS 98). De to billeder er i Det gamle Testamente også knyttet til forestillingen om det kommende rige, som Gud skal oprette (Es. 35:1 og Hos. 14:6, jvf. også hvad Jesus siger om »liljerne på marken« (Matt. 6:28), næppe et tilfældigt valgt billede!).

Esajas-profetien udfoldes digterisk i Grundtvigs »Blomstre som en rosengård« (DDS 60), og her møder vi den kontrast mellem blomstring/frugtbarhed og ørken (»de øde vange«), som går gennem hele Bibelen. Denne billedmæssige sammenhæng klinger også på en anden måde med i det citerede salmevers: Når Jesu evangelium siges at være »sødt som mælk og honning«, og han tiltales som »Himlens manna«, er det naturligt, fordi vi skal sammen-skue menneskevordelsen og Israels vandring gennem ørkenen til det forjættede land. Vi skal både se forbindelsen og modsætningen. Vi skal se det nye på baggrund af det gamle og dog se det hele som Guds handling.

Det er sådanne forbindelseslinier og gennemgående billeder i

den bibelske fortælling, som Frye har kortlagt og fortolket. Dermed har han bidraget afgørende til det man kunne kalde en bibelsk-kristen »sprog«-lære. Han har samtidig befordret en forståelse af, at det »sprog«, der her er tale om, ikke blot er ikklædning og ornamenter, men i en vis forstand nødvendigt for Bibelens og kristendommens budskab.

Han har først og fremmest peget på det helt grundlæggende forhold, at Bibelens og den kristne traditions sprog typisk er et metaforisk sprog.

Metaforen er en retorisk figur, hvor to fænomener, som ikke hører sammen »i virkeligheden«, identificeres med hinanden (»Naf-tali er en fritløbende hind«, »Josef er et ungt frugttræ« (1. Mos. 49:21-22)). Frye bruger begrebet i vid betydning om alle de måder, hvorpå vi kan skabe tætte forbindelser eller identifikationer i sproget. I den citerede salme er liljen metafor for Jesus, men derudover skabes der billedmæssigt en forbindelse mellem Jesus og salmens jeg. Han er lilje »i mit hjerterum«.

Tilsvarende udsagn findes der en lang række af i salmebogen: Tænk på Brorsons »Mit hjerte altid vanker« (DDS 100), hvor Jesus inviteres inden for i hjertets »bolig«! Tænk på Grundtvigs »Jesus! at du blev min broder« (DDS 586), hvor der tales om, hvordan Jesus kommer ind i hjertet med sin kærlighed, »så din kærlighed derinde/ jeg som min kan forefinde«!

Og tænk ikke mindst på »Hil dig, frelser og forsoner« (DDS 167) med bønnen om, at den korsfæstedes blod skal ledes »ind i mine årer«!

I disse og tilsvarende udsagn siges noget, som ikke kan siges på anden måde end netop med metaforiske udtryk. Der udsiges på én og samme gang identitet og forskel. Kristus og menneskesjælen forenes og har alle ting fælles (Kristus og sjælen bliver ét kød, siger Luther i traktaten Om et kristenmenneskes frihed, afsnit XII), men forskellen ophæves ikke. Mennesket er hverken Gud eller Kristus. Selvet er skabt og umisteligt. Det er et uopløseligt paradoks: Det uigenkaldeligt forskellige er uigenkaldeligt identisk.

I *Words with Power* siger Frye et sted, at der er et højeste erfaringsniveau (man kunne måske sige: Det sted hvor tilværelsens egentlige mening kommer til syne), hvor det viser sig, at identitet er kærlighed, og forskel er skønhed. Dermed har Frye meget fint og klart sagt, at metaforen ikke kun er en sproglig form, men at den rummer nøjagtig det, der er det væsentlige og afgørende i Bibelen og i kristendommen, nemlig at alt til syvende og sidst er skønhed og kærlighed, men at skønheden og

kærligheden kun findes i den smertelige forening af det forskellige.

Frye ser en sand protestantisk kristendom for sig, hvor den enkelte troende ikke er underlagt den mægtige bibelske fortælling, men hvor fortællingens rigdom er blevet den enkeltes rigdom, hvor billeder og visionerne er blevet sprængkraft i den enkeltes sind og har gjort det grænseløst. Han fremhæver igen og igen, at vi ikke må gøre kristendommen til blot lære og teologi og Bibelen til en religiøs historiebog, men at Bibelen og kristendommen altid først og fremmest er metafor og poesi. Kun på den måde er den kristne helt sig selv i troen og dog ikke mere sig selv.

Det skal ikke forstås sådan, at der kan bygges en fuldt færdig bibel- og kristendomsforståelse på Fryes værk. Det er ikke i sin helhed et teologisk værk. Og under alle omstændigheder står vi i en situation, hvor vi ikke har råd til andet end at trække på den teologiske og kirkelige tradition i hele dens bredde. Fryes visionære syn er blot ét bidrag blandt mange. Til gengæld er det uomgængeligt netop for forståelsen af de sammenhænge, som jeg her kort har peget på.

Sjælesorg og psykoterapi – forskelle og ligheder

Af fhv. sygehuspræst, psykoterapeut Bent Falk

»Sjælesorg er ikke *behandling* og derfor noget helt andet end psykoterapi«. Dette er en ofte gentaget påstand, som ikke er helt usand, men som alligevel efter min mening rummer nogle overforenklinger og misforståelser.

Det rigtige er, at ordet »behandling« normalt forbindes med forestillinger, der er den sjælesørgeriske samtale fremmed. »Behandling« lyder i retning af objektiverende distance mellem forholdets to parter, hjælperen og den hjælpssøgende; af diagnostiske stempler og skuffesystemer; af hjælperens bedreviden mht. hvad der tjener til den hjælpssøgendes bedste; og af forsøget på at lave folk om til det, de hellere skulle være. Ikke mindst det sidste, der er aldeles udmærket, når det gælder om at lave syge om til raske eller analfabeter om til læsere, vil blive oplevet som en pestilens og et overgreb, hvis det søges praktiseret i en sjælesørgerisk sammenhæng. Her drejer det sig nemlig ikke om at blive lavet om. Her drejer det sig om en søgen efter en personligt tilegnet, dvs. eksistentiel, sandhed; og hvad den angår må den hjælpssøgende i

sidste instans – uhjælpeligt – kæmpe sin egen Jakobskamp med sit liv og sin Gud.

Sjælesorg er omsorg for sjælen. Ved sjælen forstår jeg i denne sammenhæng hele mennesket, anskuet under troens og tvivlens synsvinkel. Eller kort sagt: *Sjælesorg er omsorg for troen*. Sjælesorg ligner derfor ikke lægens eller pædagogens behandling, sådan som »behandling« er beskrevet i det ovenstående. Så vidt er artiklens indledende sætning altså efter min mening rigtig. Men så kommer de mulige misforståelser, hvoraf jeg kan få øje på i hvert fald følgende to:

1. Det er en misforståelse, at »behandling« altid betyder det samme som »lave om«. Ordet, der rent sprogligt betyder præcis det samme som »manipulation« (og det er vel det, der skræmmer i sjælesorgssammenhæng?), betyder rent sprogligt også præcis det samme som »*håndspålæggelse*«, der betegner en urgammel, kirkelig praksis. Og håndspålæggelse er udtryk for noget andet end distance og den enes

forsøg på at pådutte den anden noget. Håndspålæggelse indebærer berøring, dvs. *kontakt*, og intentionen med den er at *styrke* den hjælpsøgende til at *være*, hvad han eller hun *er*, i situationen som *dén er*. Dette skulle så forhåbentlig give den hjælpsøgende *næring* til en *vækst* ud fra dette erkendelsens, selverkendelsens og acceptens sted (skriftemålet).

Jeg vil dernæst hævde, at »behandling« i psykoterapi netop ligner »håndspålæggelse« mere end den ligner lægens behandling på sygehuset eller lærerens i skolestuen. En psykoterapeutisk samtale er en *kontakt* med væsentlig, personlig betydning for begge (alle) de samtalende parter. Denne kontakt etableres i håb om, at den kan give *næring* til en *vækst* for den hjælpsøgende i retning af *indsigt*, *ansvarlighed*, *mod* og *kærlighed*. Engang imellem kan en psykoterapeutisk behandling godt rumme elementer af »manipulation« i positiv betydning (som hos kiropraktoren); men i lyset af ovenstående vil jeg alligevel fastholde, at den er en mellemform mellem lægers og pædagogers hjælp på den ene side og sjælesørgeres hjælp på den anden side – en *mellemform*, der mest ligner det, *sjælesørgeren foretager sig*.

2. Mens den første misforståelse gik ud på, at »behandling« må være et fy-ord i sjælesorgen,

fordi det altid betyder »at lave om« (hvad det altså ikke behøver at betyde), så er den anden misforståelse den, der går ud på, at sjælesorg overhovedet ikke har med forandring at gøre. »Jeg skal ikke *udrette* noget, men bare være der«, siger mange præster om deres samtaler med mennesker i sognet eller på sygehuset. Det er da også et rigtigt og endda særdeles væsentligt udsagn; det går bare hen og bliver forkert, hvis det ledsages af den misforståelse, at sjælesorgen slet ikke tilsigter, at noget bliver anderledes for den, som søger hjælp.

Der kan godt *ske* forandring, selv om sjælesørgeren ikke forsøger at *gøre* noget for at tilvejebringe forandringen. Der kan lige præcis *ske* den ovenfor omtalte *vækst*, vi ved ej selvsagt hvorledes (jfr. Mk 4,27); og sjælesørgeriske samtaler føres i håbet om, at en sådan *vækst*-forandring sker. Hvis ikke både præsten, den hjælpsøgende og de bevilgende myndigheder havde en forventning om, at det kan *gøre* en *forskel* at få talt om tingene – ja, så ville ingen af parterne afsætte tid, kræfter og penge til en sådan samtale. Selv den præst, der mest konsekvent fastholder, at han eller hun »bare skal være der«, må altså *gøre* det ud fra en underforstået eller udtalt formodning om, at det (måske) *gør* en *forskel* om han eller hun er der eller ej. Og

hvis det hermed er fastslået, at sjælesorg lige som behandling har med forandring at gøre, kan forskellen mellem de to ord næppe være så absolut, som mange har villet gøre den til.

Jeg mener med andre ord ikke, at der er grund til som sjælesørger at lægge psykoterapien for had. Det vil jeg gerne uddybe. Kernen i alt egentligt psykoterapeutisk arbejde uanset hvilken retning, det drejer sig om, er *den paradoksale teori om forandring*. Det er den teori, der siger, at forandringens mulighed kommer i og med at man erkender og vedstår, hvem man er; og hjælpen hertil er at opleve, at man er *accepteret* som den, man er. Eller som C. G. Jung udtrykte det i sit vigtige foredrag til et præstekonvent i Elsass i 1932 (s. 25): »Man kan ikke ændre det, man ikke accepterer.« Dette er et i bund og grund *evangelisk* princip, i den forstand, at det svarer til den måde, hvorpå Jesus »behandlede« synd og vantro hos dem, han mødte på sin vej (f.eks. Zakæus, Lk 19,1-10). (I parentes bemærket veg Jesus forøvrigt ikke tilbage fra at foretage »behandlinger« i regulær, lægelig forstand, når det forekom ham nødvendigt. Det må vel også være tankevækkende i denne sammenhæng?) Det var det *paradoksale* hos Jesus, som ikke var til at forstå for Johannes Døberen og de andre i samtiden, der syntes, han gjorde for lidt for sagen (Mt 11,2-6); og det er det, som kirken op gennem

tiden har været ved at glemme, hver gang Jesu budskab og krav blev udlagt som trusler og moralisme.

Vi ender således med at tale om en behandling og sjælesorg i lyset af den fundamentale skelnen mellem lov og evangelium. Den, der direkte, dvs. med større eller mindre magtanvendelse, vil lave folk eller tilstande om, befinder sig i lovens sfære. Det er fuldt ud berettiget og helt relevant ved f.eks. sygdomsbekæmpelse og visse elementære indlæringsprocesser (øvelse gør mester), og jeg vil ikke forsøge at benægte, at det også undertiden kan være berettiget og relevant i psykoterapien, men derimod næppe nogensinde i sjælesorgen. Og på den anden side: den, der indirekte, paradoksalt, afmægtigt vil bidrage til et andet menneskes forandring (vækst) gennem sin fulde accept af ham eller hende *inden* forandringen er sket og *selv om den ikke sker* – han eller hun befinder sig i evangeliets sfære. Han eller hun gør nemlig mod sin næste, som Kristus gjorde mod os alle.

Det er, som konklusion, min påstand, at al lødig psykoterapeutisk behandling rummer et element af dette evangeliske princip, og at fænomenet psykoterapi derfor, hvad *struktur* og *proces* angår, minder mere om sjælesorg end mange præster synes at formode. Om et givet samtaleforløb så er psykoterapi, sjælesorg eller begge dele på én gang – ja, det må komme an på *indholdet*. Psykote-

rapi handler om alt muligt mellem himmel og jord. Sjælesorg handler om, hvordan alt muligt mellem himmel og jord ser ud i lyset af den kristne tro; og de to forskellige måder at tale sammen på er tilstrækkeligt ligedannede til at man uden at kompromittere nogen af delene kan føje dem sammen til en *terapeutisk sjælesorg*, der i én arbejdsgang forholder sig til menneskers psykiske og åndelige problemer i disses nære indbyrdes sammenhæng.

Litteratur

- C. G. Jung Die Beziehungen der Psychotherapie zur Seelsorge. Rascher Verlag, Zürich 1948.
- A. Beisser: Paradoxical Theory of Change, i: Gestalt Therapy Now, eds. Fagan and Shepherd. Harper & Row, New York 1971.
- B. Falk: Comparison of Paradoxical Theory of Change to Other Theories of Change. Foredrag ved Gestalt Therapy Institute of Los Angeles, 21st European Training Program 1992.

Kunst og demokrati

Et par fodnoter til den nye lov om folkekirken
kirkebygninger

Af provst Per Jensen

Med henblik på de synspunkter jeg iøvrigt agter at gøre mig til talsmand for i denne artikel, føler jeg trang til at begynde med en bekendelse til demokratiet som den mindst ringe af de kendte styreformer. Hal Kochs definition var fremragende: »Demokrati er samtale!«

Netop det selvforstærkende bureaukrati, centralismen og det demokratiske underskud indenfor EF var den væsentligste årsag til mit nej ved folkeafstemningen 2. juni i år.

Af samme grund hilser jeg også velkommen til en række af kirkeministerens demokratiserings- og decentraliseringsbestræbelser indenfor folkekirken. »Der er for meget bureaukrati og for tunge arbejdsgange i kirken til skade for den lokale indflydelse. Det er dybt overflødigt, at samme sager – også småsager – skal besluttes og godkendes i flere led i det kirkelige hieraki,« udtalte Torben Rechen-dorff i et interview, og nævner som eksempel, at »når et menighedsråd ikke selv må tage stilling til, om de vil have manuel eller elektronisk klokkringning, så må

man føle sig temmelig overflødig!«

Så vidt så godt. Dog skal lige bemærkes i en parentes, at der ejendommeligt nok samtidig foregår helt modsatrettede kirkeministerielle bestræbelser i retning af stigende »statskirkeligt« centralstyre på flere områder med al anden end demokratisk gensigtighed; men lad det nu ligge i denne omgang.

Flytning af kompetence

11. juni 1992 trådte den nye lov og bekendtgørelse i kraft om folkekirken kirkebygninger og kirkegårde. Desuden har ministeriet udformet en ret omfattende vejledning for menighedsrådene, hvor man mere udførligt end sædvanligt giver gode råd og formaninger. Den nye lov overlader den endelige afgørelse af en lang række sager til menighedsrådene. Der er virkelig sket en endda meget betydelig decentralisering af kompetencen, selv om ministeriet har trukket en del i land igen i forhold til det oprindelige lovudkast. En række endelige beslutninger er flyttet »nedad« i systemet fra mi-

nisterium til stiftsøvrighed og videre til provstiuvalg og ikke mindst menighedsråd, som i langt højere grad er blevet herre i eget hus, især hvis sognets kirke er under 100 år gammel. I sidste tilfælde er menighedsrådet meget frit stillet uden nødvendigvis at skulle spørge hverken Per eller Poul.

Det bliver unægtelig spændende at se, hvad der kommer ud af alt dette.

Normalt har sagerne vel hidtil forløbet stilfærdigt og fornuftigt til alles tilfredshed. Men der er næppe tvivl om, at man ovre i Århus i landsforeningen af menighedsrådsmedlemmers kontorer har en skuffe fuld af klager fra menighedsråd, som har følt sig skidt behandlet fra myndigheders og konsulents side. Der er sikkert gået megen hovskisnovski nedlæthed i svang i årenes løb. Det bliver vi velsagtens fri for nu, hvor vi i en række tilfælde ikke er tvunget til at søge om tilladelse, men blot tilrådes at spørge os frem til gode råd hos kyndige konsulenter indenfor de relevante områder.

Jeg er da også overbevist om, at langt de fleste menighedsråd vil vide at benytte sig af den tilbudte ekspertise hos f.eks. de kgl. bygningsinspektører, Kunstakademiets kirkekunstudvalg, Nationalmuseet og iøvrigt hos kompetente tilknyttede arkitekter og kunstnere. Det »nagelfaste« inventar skal der iøvrigt fortsat opnåes tilladelse til at ændre eller udskifte.

En nagende tvivl

Men når så alt det er sagt, kan jeg alligevel ikke sige mig fri for en nagende tvivl og bekymring. Sagen er efter min opfattelse, at der vitterligt findes områder i tilværelsen, hvor demokratiet kommer til kort eller viser sig uegnet som styreform. Jeg tænker især på to områder: evangeliets forkyndelse samt skabelsen af kunst og arkitektur. Det ville være aldeles umuligt at være præst, hvis præsten i sin forkyndelse skulle lade sig lede og styre af demokratiske flertalsafgørelser. Det står da også ganske utvetydigt i menighedsrådslovens § 31, hvorefter »præsten i sin embedsvirksomhed, herunder den private sjælesorg, er uafhængig af menighedsrådet.« Menighedsrådet er altså ikke præstens arbejdsgiver. Sådan må og skal det være. I sin forkyndelse må præsten stå helt fri og ubunden i forhold til menigheden. Det er den præstefrihed, som ikke mindst Grundtvig sloges for.

Netop fordi vore kirkerum er ramme om forkyndelsen af det største, sandeste og væsentligste, der er sket i menneskehedens historie, må rammerne, kirkerummene, billedkunsten ikke modsige og modarbejde, men tværtimod være med til at understrege indholdet. Både helheden og detaljen må være gennemsyret af ægthed og sandhed i udtrykket, milevidt fra middelmådighed, småborgerlig dagligstuehygge og den laveste fællesnævner. Vi må vove at vælge tidens bedste arkitekter og billed-

kunstnere og efter at have talt opgaven grundigt og omhyggeligt igennem med dem i sidste ende give dem totalt frie hænder til at skabe det ypperste de overhovedet formår. Kun derved kan der skabes stor kunst og arkitektur. I den endelige skabelsesproces vil det være dræbende for kunstværket, hvis kunstneren føler menighedsrådets tunge ånde i nakken.

Demokrati er samtale

Hal Koch definerede demokrati som samtale!

Der hvor demokratiet i denne sammenhæng har sin store, afgørende betydning er i menighedsrådets valg af arkitekt og/eller billedkunstner, og ikke mindst i de grundige og omhyggelige samtaler med disse, hvor opgaven defineres så klart som overhovedet muligt, og hvor ideerne, skitserne og udkastene tilslibes og måske ændres undervejs i dette tætte samspil – denne demokratiske proces og samtale. Dette pingpong-spil af synspunkter og udkast er mindst lige så væsentligt og nødvendigt for kunstneren som for de folkevalgte. Det har jeg da også hørt flere kunstnere udtale meget eftertrykkeligt. Nået til det punkt må så demokratiets repræsentanter trække sig tilbage og lade kunstneren eller arkitekten få totalt frie hænder til at skabe sit ypperste.

Kunst og kunnen

Kunst har med kunnen at gøre. Der er nogen iblandt os, som kan noget, som vi andre ikke kan. Vi kan så noget andet. Demokrati betyder ikke, at alle er lige kloge på alting. Demokrati må ikke ende i den laveste fællesnævner. Det er min faste overbevisning, at stor kunst aldrig kan opstå kollektivt omkring et forhandlingsbord end-sige ved en flertalsafgørelse.

Kunst opstår ud af kunstnerens medfødte talent, uddannelse, inspiration og langvarigt hårdt slid. Der er ingen genvej. Vi har arkitekterne, kunstnerne og en række dygtige konsulenter til ud fra deres årelange erfaring og kunnen at sidde inde med et overblik og et helhedssyn samt et blik for den præcise detalje.

Iøvrigt ville det nok være en fordel, at vore nye kirker ikke var så »nøglefærdige«, som det ofte er tilfældet allerede fra indvielsesdagen. Der må hellere end gerne gå 2-3 generationer før en kirke gøres færdig, ja i virkeligheden bør de vel aldrig blive helt afsluttede. Hver ny generation må efter langvarig indlevelse i rummet overveje sit eventuelle bidrag f.eks. til yderligere kunstnerisk udsmykning, ombygning, restaurering m.m.

Ministre udskiftes

Jeg hører ikke til dem, der mener, at vores nuværende kirkeminister med sine mange kirkepolitiske initiativer er i fuld gang med at forringe folkekirken. Tværtimod er

jeg overbevist om, at vi har en minister som grundlæggende vil kirken det godt. Men jeg er enig med biskop Lindegård i hans advarende påvisning af Folketingets tilbøjelighed til at udforme selv en så vigtig lov som loven om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde som en rammelov, der bemyndiger kirkeministeren til at fastsætte de nærmere regler i en bekendtgørelse. For ministre kommer og går. Ingen ved, hvem der næste gang bliver kirkens minister. Derfor bør love, der skal sikre store kirkelige værdier, ikke udformes som rammelove, hvis reelle indhold kan ændres blot med skiftende bekendtgørelser.

Dertil kommer, at ministre naturligvis også er politikere og medlemmer af en regering, som også må have en kommende valg dag for øje, og der er selvfølgelig flere stemmer at hente blandt f.eks. 20.000 menighedsrådsmedlemmer end blandt et par håndfulde protesterende eksperter og konsulenter, som så nemt kan gøres til grin og lægges folkeligt for had.

Hele det nye lovkompleks har en bismag af populisme ved sig. De fine, dyre og smukke ord om demokrati, decentralisering og afbureaukratisering kan så nemt misbruges.

Jeg har nyligt ved flere lejligheder hørt højtplacerede kirkeministerielle embedsmænd redegøre for den nye lov med en pludselig, tilsyneladende lidt uvant flittig

brug af disse fine ord. At hele holdet af konsulenter og eksperter naturligvis havde været inde i ministeriet for at protestere mod den nye lov var øjensynligt blot en risiko og en omkostning, som man på forhånd havde kalkuleret med, et forbigående, forudsigeligt fænomen, som man kunne skabe moro over i forsamlingerne. Men at Nationalmuseet, Akademiets kirkekunstudvalg eller de kgl. bygningsinspektører, orgelkonsulenter osv. dog muligvis kunne have helt eller delvist ret i deres kritiske spørgsmål til den nye lov, var øjensynligt ikke faldet hverken ministeren eller de juridiske embedsmænd ind. Når man slår ned i et koppel hunde, vil de naturligvis hyle.

Ved to lejligheder har jeg hørt hele sagen reduceret til et spørgsmål om, at et menighedsråd slår et søm i kirkevæggen og hænger et billede op, som så iøvrigt kan fjernes igen ved først givne lejlighed. Det virker som om hele spørgsmålet om kirkearkitektur og kirkekunst betragtet fra Frederiksholms Kanal med kirkeministerielle jurist-embedsmands-briller synes af temmelig uvæsentlig karakter og derved et velegnet og ufarligt objekt at kaste ud til folket i decentraliseringens, afbureaukratiseringens og demokratiseringens hellige navn.

Nøje sammenhæng

Når jeg selv er en del bekymret og skeptisk overfor den nye lov, hæn-

ger det bl.a. sammen med en række konkrete erfaringer og eksempler, dels fra mit eget provsti dels andetsteds fra.

Det forekommer mig aldeles selvfølgelig, at en kunstnerisk udsmykning af et kirkerum – og det gælder også detaljerne – må udføres i tættest mulig samklang med rummets arkitektur. Når det drejer sig om en nutidig kirke – hvor alle aktører fortsat er i live og i funktion – betyder det helt naturligt det tættest mulige samarbejde mellem kirkens arkitekt og billedkunstneren. Ved min egen kirke, har vi indenfor det sidste årstid oplevet et sådant tæt og inspirerende samarbejde mellem menighedsrådet, kirkens arkitekt og en af tidens betydeligste billedvæversker. Det er der kommet en fremragende »altertavle« ud af.

Men når jeg på provstesyn støder på nyheder i kirkerummet, nye tekstiler, tæpper med en anden farveholdning end rummets hidtidige, eller planer om ny belysning eller nyt inventar af forskellig art, og spørger menighedsrådet om de har drøftet det med kirkens arkitekt, har jeg flere gange fået et benægtende svar, en enkelt gang med tilføjelsen, at det end ikke var faldet nogen ind at spørge arkitekten. Det kunne de selv sagtens klare. Et sted havde menighedsrådet nedsat et kunstudvalg, som – da de ikke vidste, hvad de skulle tage sig til – fik til opgave selv at tegne og lade udføre en helt ny prædikestol. Der var ganske vist

en i forvejen tegnet af kirkens arkitekt. Man havde ikke rådført sig nogetsteds og slet ikke hos kirkens arkitekt, og nu står den der så. Og selv om en sådan selvtægt var aldeles ulovlig efter den gamle lov og iøvrigt fortsat er det efter den nye lov, så står den der fortsat, og jeg vil se det før jeg tror det, at nogen myndigheder i dag vover at beordre den fjernet, selv om den står der mod alle regler og love før som nu, og uden hverken kunstnerisk eller arkitektonisk assistance. Og så har den såvidt jeg erindrer kostet 35.000 kr. Den slags selvtægt vil kun yderligere blive forstærket og opmuntret efter den nye lov.

Der er noget der hedder kunstnerisk ophavsret, men den er sandsynligvis i praksis illusorisk. Jeg har kendskab til flere nyere kirker, som efter min opfattelse er blevet totalt spolerede på grund af menighedsråds og organisters ønske om kæmpe mastodontorgler, som kvæler et ellers fint og følsomt arkitektonisk kirkerum. Et af stederne er jeg vidende om, at det følgende menighedsråd erkendte problemet, men nu ikke kan slippe af med kolossen igen.

Man kan indvende mod disse eksempler, at de er fra en tid, hvor den gamle lov gjaldt; men det vil være naivt at tro, at den nye lov vil mindske den slags ting – tværtimod.

Forhåbentlig uret

Jeg vil inderligt håbe, at jeg får uret i min noget mistrøstige bekymring for at en del af vore under 100-årige kirker i de kommende årtier vil blive forringede takket være den nye lovs åbning for yderligere »selvtægt«. Efter inertiens lov vil det ofte volde vanskeligheder at få ting fjernet igen, når de først har stået der en rum tid. Ofte vil det være særdeles sundt og gavnligt at skrive sig den

verdensberømte arkitekt Mies van der Rohes kendte ord bag øret: »Less is more!«

Kirke, arkitektur og billedkunst har igennem hele kirkens historie hængt nøje sammen. Kirken har i over 1500 år været en af de betydeligste kunstmæcener. Kun det bedste og ypperste i tidens arkitektur og kunst har været og er fortsat godt nok til at danne ramme og baggrund for forkyndelsen af evangeliets altafgørende nyhed.

Tanker fra stiftets undervisningsudvalg

Af provst Lis Rechendorff

Det kan ende med hyl og skrig, når småbørn suser på rumpen ned ad rutsjebanen, men et øjeblik efter er de små på vej op ad stigen igen for at tage en ny tur ned. Sådan går det i så mange af livets sammenhænge, bl.a. har undervisningsudvalget oplevet, at det er uforudset let at suse nedad.

Men nedturen har givet inspiration til at gå på besøg i det kirkelige landskab med det enkle formål at finde ud af, hvor vi kan være til nogen nytte.

Når stiftets årbog udkommer, har vi allerede været ude tre forskellige steder med en kursusaften om den forberedende konfirmandundervisning, som synes at skyde fine knopper rundt omkring, og det skal nok vise sig at være gavnligt at høre om, hvordan og sikkert også hvor forskelligt det kan gribes an. De tre aftener kan blive forum for erfaringer, som udvalget vil prøve at samle og give videre til frit brug og måske igangsættelse for dem, der holder sig tilbage. Det kan give anledning til en efterlysning: Har nogen en idé eller flere, som de vil dele med andre, så kontakt udvalget.

Søndag den 8. november 1992 vil blive en mærkedag i dansk kirkehistorie. Bør da det, at Bibelen kommer i ny sprogdragt, ikke være noget, der kalder på udvalgets opmærksomhed? Det er rimeligt at rejse det spørgsmål: Hvordan kan vi være med til at gøre den bog til en brugsbog for alle generationer? Vi har fået en chance for at gøre opmærksom på de spændende udgivelser for børnene og konfirmanderne og arbejde med at gøre Bibelen til en åben bog for dem. Det vil være helt fint, hvis vi kan bidrage til at gøre dem nysgerrige efter at finde ud af, at meget af det, der står i den, viser os grundlaget også for et menneskeliv af i dag.

Kirkelig undervisning – det kan lyde lidt kedsommeligt og derfor ikke særlig tillokkende, når man kommer hjem efter en travl arbejdsdag. På den anden side ser man, at der er tegn på et behov. Hvor man er heldig med at finde en model, der virker tillokkende, kommer folk til. Det kan være et fingerpeg til udvalget om at spille på egen og andres fantasi i forsøg på at finde ud af, hvordan man kan

tilrettelægge inspirations- og indsigtskurser for voksne rundt om i sognene. Hos præster og blandt lærere er der megen viden at hente, som ikke altid kommer til udfoldelse. Vi må finde ud af, hvordan vi kan bruge os selv og hinanden i oplysningens tjeneste.

Den traditionsrige stiftskursusdag, som har haft sin plads hvert forår gennem 10 år, er nu forsøgsvis flyttet til efteråret 1993, da der

har været sammenstød med andre gode, kirkelige arrangementer. Vi håber at se rigtig mange til den tid, idet de første tanker om dagen går i retning af et fremtidsværksted, for selv om vi ikke er profeter, er det altid vigtigt at se fremad og netop være til inspiration. Derfor skal det tilføjes, at udvalget altid vil være lydhørt, hvis nogen vil give os nye tanker og ideer.

En rundspørge fra stifts-udvalget

Af sognepræst Palle Højland

*»Hvad du ønsker, skal du få,«
– i det mindst tilbud om kursus.*

Alle, der arrangerer møder osv. rundt i sognene kender til den »begmand« det er, at næsten ingen kommer til det arrangement, som man selv var optaget af, og som man syntes at have indbudt så omhyggeligt til. Undervisningsudvalget for Helsingør Stift oplevede i 1991 det samme. Og vi valgte derfor at spørge rundt i stiftet om, hvilke behov, der synes mest påtrængende inden for det område, som Undervisningsudvalget er blevet bedt om at støtte, det vil sige kirkelig undervisning i vid forstand.

Udvalget bad alle præster i stiftet om at hjælpe ved at besvare en række spørgsmål om sognets nuværende arbejde, og om, hvilke drømme, ønsker og behov man har.

Det skal indrømmes, at der kom nogle enkelte med påstand om posekiggeri og selvangivelse osv. Men tak til præsterne i de 42 sogne, der svarede. Svarene er jævnt fordelt over stiftet, og de omfatter både land-sogne, by-sogne og egentlige storby-sogne. Men det vil ikke være rimeligt at

begynde at regne procenter osv. ud. Det var heller ikke hensigten.

Man kunne naturligvis også have spurgt f.eks. alle menighedsrådene. Men da ønsket fra udvalget ikke var hverken kontrol eller fin statistik, men ønske om hjælp til at finde de væsentligste arbejdsopgaver, så nøjedes vi med et rundspørge til præsterne.

Opdelt i fem aldersgrupper spurgte vi: Hvad har man i sognet? – hvad kunne man ønske sig? og hvad kunne Stiftsudvalget evt. hjælpe med? Alders-grupperingen fremgår af en kort gennemgang herunder af de indkomne svar.

Før-skolealderen

Det er bemærkelsesværdigt, at der er så mange steder, der er børne- og børnehavegudstjenester. Børneklubber findes også mange steder, men ikke så få af de modtagne svar rummer noget i retning af »har forsøgt – mangler ledere og medhjælpere«. Ca. en fjerdedel af svarene meddeler om systematisk kontakt til unge børnefamilier, og nogle enkelte om »børnetime« under søndagsgudstjenesten.

Skolealderen frem til konfirmationen

At spejder-organisationer intager en fremtrædende plads i denne aldersgruppes kontakt med folkekirken er nok ikke så overraskende. Heller ikke, at mange af de samme sogne også nævner søndagsskole/børneklub. Derimod forekommer det i overraskende mange tilfælde, at der omtales samarbejde med skole og/eller kulturcenter. Over halvdelen af svarene taler om dette.

Specielt blev der spurgt, hvor stor en procentdel af børnene præsterne på forskellig måde i forvejen har kendskab til før konfirmationsforberedelsen. Svarene svinger fra 5% til flere steder med 75-80% og et enkelt med 100%. Det ser ikke ud til, at de store procenttal er forbeholdt de små sogne.

Flere steder fra omtaler man for-gæves forsøg på at få forberedende konfirmationsforberedelse i gang. Manglende interesse eller opbakning nævnes af adskillige.

Et meget stort flertal af besvarelserne omtaler ønsket om at komme i gang med forberedende konfirmandforberedelse, *hvis* tid og kræfter tillader det. Derfor har Stiftets Undervisningsudvalg sat dette emne højt på opgave-listen. Allerede i efteråret 1992 arrangeres spredt over tre steder i stiftet en aften om dette emne.

Konfirmandforberedelsen

Orienteringsaften, klassebesøg og samtaler ved indskrivning går igen

over næsten hele linien. Men også stærke ønsker om overskuelige materialesamlinger/idé-bank osv. Sang og musik på bånd (»hvem der bare kunne spille selv!«) Desuden omtales i mange af svarene ønsker om gode video-bånd; ønsker om hjælp til at arrangere weekend for konfirmander og behov for hjælp til dramatisering omtales af adskillige.

Efter konfirmationen

Måske er det for generelt, men et indtryk af de indkomne svar er, at man rundt i sognene har en del kontakt med spejderorganisationer osv. Også gudstjenester nævnes. Ca. to trediedele svarer, hvad nok alle præster fornemmer, at vi generelt mister kontakten efter konfirmationen.

I skemaet spurgte vi udvalget om, hvad man specielt kunne have lyst til at tage op af de omtalte muligheder? En af dem, der svarede, skriver sådan: »Ungdomsgudstjeneste som det eneste, der kunne tænkes at være noget kirken kan gøre bedre end dét, de ellers går til. Det forudsætter kunnen i den musik, som er de unges, viden og kunnen i multimedieudtryk, – ellers er det bedre at fortsætte med den tålmodige venten, til de bliver ældre«.

Voksenarbejdet

Svarene på rundspørgets afsnit om voksenarbejde i sognene viser – hvad vi jo nok forventer – at det langt mest er de ældre aldersgrup-

per, man har kontakt til. Spørgsmålene går ikke på, hvor mange – eller hvor mange procent – man har kontakt til. Derimod forekommer det bemærkelsesværdigt, at over halvdelen af besværelserne omtaler *familie*-arrangementer. Dette er måske en af arbejdsopgaverne i den kommende tid for undervisningsudvalget.

Som nævnt har besværelserne allerede påvirket Undervisningsudvalgets umiddelbare planer i form af orienteringsaftener om den forberedende konfirmandundervisning; også muligheder og ideer ved børnegudstjenester tages op. Mere vil komme til siden. Tak for hjælpen.

Vorherres postvæsen

*Af formand for Helsingør stiftsudvalg for ydre mission,
Henrik Jul Petersen*

Mission er kirkens hovedopgave. Både ifølge Jesu udsendelsesord til apostlene og ifølge hele evangeliet er kirken slet og ret Vorherres postvæsen. Sådan har formanden for Dansk Missionsråd sognepræst Ole Christiansen defineret ordet »kirke«. Vorherres postvæsen er et godt billede for os, som ofte møder mange negative klange i ordet mission, når man hører, at andre mennesker i fremmede kulturelle sammenhænge ikke skal pådømmes budskabet om Jesu livgivende gerning. Når ordet mission og især ydre mission nævnes, er der mange, selv i kirkelige kredse, som ser rødt. Derfor er udtrykket Vorherres postvæsen så godt, da der her tales om, at det ord som formidles i kirken skal bringes til alle. Det ord om Jesus Kristus, som kan bære i liv og død. Vi har et stort ansvar for at dette ord bringes til alle uanset de grænser, der er mennesker imellem.

Det er den opgave Dansk Missionsråd indirekte har påtaget sig ved at virke som paraplyorganisation for de danske missionselskaber. I hvert stift i Danmark er der oprettet stiftsudvalg, hvor repræsentanter for missionselskaberne

og menighedsrådsforeningerne har sæde for at stimulere og vække ansvaret og interessen for ydre mission i menighederne.

Helsingør Stiftsudvalg, som blev nedsat i 1975, ser det som sin opgave at formidle kontakt mellem ydre mission og menighederne ved blandt andet hvert efterår at afholde et ydremissionsstævne. I 1991 talte dr.theol.h.c. Axel Torm om De messianske jøders betydning for vor bibelforståelse og informationssekretær i Det danske Bibelselskab om bibelspredning i missionsarbejdet i Den nære Orient og Den sydrussiske Kirke. Det foregik efter traditionen i Præstevang kirke i Hillerød.

Man har i stiftsudvalget diskuteret om traditionen skulle fastholdes med at lade stævnet afholdes det samme sted år efter år, eller om man skulle afholde det i forskellige kirker i stiftet, for med tiden at komme hele stiftet rundt. Stiftsudvalget har besluttet at prøve det sidste, således at stævnet søndag den 25. okt. 1992 vil blive afholdt i Hendriksholm kirke, Rødovre. Biskop Johannes Johansen vil indlede stiftsstævnet med en missionsgudstjeneste kl. 14 med

prædiketemaet: Missionsbefalingen.

Sognepræst Jakob Rönnow, Vangede kirke vil derefter tale for børn og voksne om Mission er kedelig – indtil man ved, hvad det er.

Stiftsudvalget ser det også som sin opgave at stimulere oprettelse af provstikomiteer, der på et mere lokalt plan kan virkeliggøre den opfattelse, at kirken er Vorherres postvæsen.

Kilden er én og floden med er end småbækkene mange –

Stiftsudvalget for mellemkirkeligt arbejde

Af generalsekretær Birthe Willumsen

Mellemkirkeligt – et besynderligt ord, for hvad er der mellem kirkerne? Ingenting eller et kontrastfyldt spændingsfelt – eller samarbejde?

En side af det mellemkirkelige er det økumeniske, det fælleskirkelige. Dette ord er straks mere sigende. For noget, man er fælles om, kan man forholde sig til. Nogle folkekirkelige sogne er fælles i et provsti, enkelte sogne kan være fælles om særlige opgaver. Det, der konstituerer fællesskabet, er troen på Jesus Kristus som verdens frelser og, når det drejer sig om folkekirkernes sogne, en fælles struktur.

I det økumeniske, fælleskirkelige, kan strukturerne være forskellige, men troen er den samme. Inden for samme lokalområde, som f.eks. Herlev finder man tre folkekirkelige menigheder, en baptistisk og en katolsk. Trods forskellig historisk fortid, finder disse menigheder fællesskabet så væsentligt, at de sammen har etableret et værested for områdets ensomme og svage, at de holder fæl-

les Sankt Hansaften og indbyder alle byens borgere, ligesom man samles i hinandens kirker i ny og næ til drøftelse af fællesskab og forskelligheder.

Et samarbejde som dette er inspirerende, giver mod til at tage nye udfordringer op og forhindrer, at man sander til i det gammelkendte tilvante.

Vi havde i november måned sidste år pastor Palle Gerlach, Herlev til at fortælle om dette på et stiftskursus afholdt i Hillerød. På samme kursusdag havde vi besøg af Rosalinda Namasis, ansat af kirkenes fællesråd i Namibia, naboland til Sydafrika. Hun fortalte levende og inspirerende om forhold for folk og kirke i sit hjemland. Vi havde en fin drøftelse med hende og kunne ønske at mange flere havde været med den søndag.

Det mellemkirkelige handler nemlig også om at møde kristne fra andre lande. Således indbyder vi i det kommende forår til en rejse til de kendte Luther-steder i Worms og Weimar i den østlige del af Tyskland. Rejsen fører delta-

gerne til et par dage i henholdsvis Berlin og Prag. Rejseleder bliver pastor Martin Woller, Rødovre. Deltagerne bliver ca. 50 interesserede fra hele stiftet.

Vi arbejder i udvalget også med planer om udveksling af unge mennesker fra forskellige menighedssammenhænge i de nordiske landes venskabsbyer.

Kontakter med den lutherske kirke i Estland søges stadig udbygget, og vi håber engang i foråret at kunne invitere en gruppe fra Estland hertil til en uges ophold gerne indkvarteret i private hjem, afsluttende med en festdag for gæster og værter og andre interesserede et centralt sted i stiftet. Dette arrangement søges gennem-

ført i samarbejde med stiftets Ydre Missions udvalg.

Aktiviteter som de nævnte kan med fordel arrangeres af den enkelte menighed. Er der brug for flere midler hertil, end man kan rejse, kan man søge udvalget, som gerne – også økonomisk – vil støtte sognenes initiativer af mellemkirkelig og økumenisk art.

Vi takker for tilskud, som gør det muligt for os at yde bidrag som nævnt. Vi håber, at menighedsrådene, som nu er nyvalgte, fortsat vil støtte arbejdet og vise det interesse. Slår man husets vinduer op, kommer der frisk luft og lys ind. Held med arbejde og initiativer.

Helsingør Stifts Landemodeakt 1992

- I Ekstrakt af landemodefórhándlingerne 1992.
- II Love, bekendtgórelser, cirkulærer og cirkulærskrivelser udgået fra Kirkeministeriet i perioden september 1991 - september 1992.
- III Sjællands kapiteltakster for 1991.
- IV Til- og afgang i stiftets gejstlighed siden november 1991.
- V Ordinationer siden november 1991.
- VI Kurser for præster m. fl. i 1992.
- VII Regnskab for Helsingør stiftsfond for 1991.
- VIII Regnskab for året 1991 for »Fonden af frivillige bidrag til trængende præsteenker m. fl.« samt for »Fiscus« og »Nascous Legat«.
- IX Udnævnelser og afskedigelser i bispeembedet og stiftsøvrigheden
- X Bispekontorets, stiftsøvrighedens, stiftskassererkontorets og stiftsfondens adresser m. v.
- XI De kgl. bygningsinspektører, bygningskonsulenter m. fl.
- XII Stiftets provster.

I

Ekstrakt af landemodeforshandlingerne

Referat af
Helsingør stifts landemodefors handlinger
lørdag den 3. oktober 1992 kl. 9.00
i Domkirken (Oksernes kapel)

I forhandlingerne deltog biskoppen, stiftamtmanden, samtlige provster, stiftskontorchefen, stiftskassereren og stiftsfuldmægtigen. Forhandlingerne blev ført i henhold til den udsendte dagsorden.

A. Meddelelser.

1. Love, bekendtgørelser, cirkulærer m.v. fra Kirkeministeriet i det siden sidste landemode forløbne år.

Den udsendte fortegnelse blev taget til efterretning.

2. Kurser.

- a. Stiftskursus på Frederiksborg Højskole i Hillerød 5.-7. maj 1992.
Deltagerantal 83.

Udgifter for stiftsfonden: 79.000 kr.

Foredragsholdere: Niels Henrik Gregersen, Erik Skyum Nielsen,
Peter Widmann, Hans Jørgen Frederiksen og
Jan Ulrik Dyrkjøb.

- b. Kursus i Bistrup i februar 1992.

Deltagerantal 50.

Udgift for stiftsfonden: ca. 3.000,- kr.

Emne: Prædikenen.

Foredragsholdere: Jørgen Demant, Ole Jensen, Paul Heide og
Theodor Jørgensen.

Redegørelsen taget til efterretning.

3. Kirken i Sommerlandet.

En folder om gudstjenester og arrangementer trykkes hvert år. Menighedsrådene bestiller et antal eksemplarer til brug for turisterne.

Udvalget, der står bag udgivelsen, er domprovsten samt præsterne Birgit Hasselager, Mogens Parning og Palle Højland. Redaktionen lægger vægt på at dække de områder, som er turistmål, dvs. strandområderne samt bykirker med turistbesøg.

Redegørelsen blev taget til efterretning.

4. *Stiftsudvalg, nedsat af landemodet:*

a. *Udvalget vedrørende kirkens undervisning.*

Formanden oplyste, at arrangementer i det forløbne år havde været mindre søgt, hvorfor en spørgeskema-undersøgelse hos præsterne var foretaget. På grundlag af de indkomne ønsker var efterårets program tilrettelagt. Emnet er forberedende konfirmandundervisning, og kurserne lagt rundt om i stiftet med lokal medvirken. Vinterprogrammet vil omhandle familiegedstjenester. Udvalgets særlige stiftsdag er henlagt til efteråret.

b. *Udvalget vedrørende Ydre Mission.*

Udvalget ledes af sognepræst Henrik Jul Petersen.

25. oktober 1992 finder det årlige stiftsstævne sted i Hendriksholm kirke. Der vil i efteråret blive ført samtale med Det mellemkirkelige stiftsudvalg om grænserne mellem de to udvalgs arbejdsområde. Redegørelsen taget til efterretning.

c. *Udvalget vedrørende Bibelselskabet.*

Den i 1991 valgte repræsentant for landemodet oplyste, at et af landemodet nedsat stiftsudvalg ikke eksisterer. Derimod er der af Bibelselskabet i hvert stift nedsat et 5 personers udvalg, hvoraf 2 vælges af biskoppen.

Redegørelsen taget til efterretning.

5. *Redegørelse fra stiftskassereren.*

Stiftskassereren gennemgik den udsendte oversigt.

Til rådighed for udlån vil være ca. 35 mill. pr. 1/10-1992.

Afdragstiden for lån i stiftsmidlerne drøftet. Ved fastsættelsen tager stiftsøvrigheden hensyn til betrængte ligningsområder.

Redegørelsen taget til efterretning.

B. *Aflæggelse af regnskaber.*

1. Regnskab for »Fonden af frivillige bidrag til trængende præsteenker m.fl.«, »Fiscus ecclesiasticus« samt »Nascous Legat« for året 1991.

Landemodet henstiller, at man søger at opnå en bedre forrentning af kontantmidlerne.

2. Regnskab for sognepræst Jacobsens legater for 1991/92.

3. Regnskab for amtsprovst Hammonds legat for året 1991/92.

4. Regnskab for Helsingør stiftsfond for året 1991.

Landemodet henstiller, at stiftsfondens bestyrelse fastsætter rammebeholdning til de enkelte provstier for kurser og konventer på provstiplan.

Med ovennævnte bemærkninger blev de under 1-4 nævnte regnskaber, som blev fremlagt i revideret stand og taget til efterretning.

C. *Forhandling*

1. Stiftsbogen.

Stiftsbogen vil udkomme til Advent.

Trykkes hos Poul Kristensen i Herning.

Stiftsbogen vil indeholde bidrag bl.a. fra biskoppen, kirkeministeren, Bertel Haarder og Hans Raun Iversen. Endvidere fra formændene for Undervisningsudvalget, Ydre Missions-udvalget og Det mellemkirkelige stiftsudvalg.

2. Ansøgning om tilskud fra »Fonden af frivillige bidrag til trængende præstenker m.fl.«

Der var indkommet en ansøgning, som kunne anbefales.

Landemodet vedtog at yde et så stort beløb som muligt, når der blev taget hensyn til, at kapitalen skal holdes intakt, og til at beløbet ikke skal være skattepligtigt.

3. Eventuelle emner til førstkommende provstemøde.

Det blev foreslået, at man drøftede gudstjenesteordningen, herunder indholdet i den vejledning – såvidt muligt enslydende for samtlige stifter – som biskopperne agter at udsende.

Det blev fremhævet, at biskoppernes vejledning kommer vel sent. En række provster fremhævede, at vægten skulle lægges på en henstilling om en fælles genkendelig gudstjeneste (stedets gudstjeneste, ikke præstens!).

På den anden side blev det påpeget, at konsekvensen af et krav om en ens gudstjeneste vil være, at man må gå tilbage til den mest traditionelle gudstjenesteform.

4. Valg af næste års prædikant ved landemodegudstjenesten.

Provsten for Hillerød provsti valgt.

Suppleant er provsten for Glostrup provsti.

5. Eventuelt.

Landemodets repræsentation i De gejstlige Enkekasser nævnt.

Landemodeforhandlingerne sluttede kl. 10.40.

Det udvidede landemøde begyndte med landemodegudstjeneste kl. 11 med provst Werner Ussing som prædikant.

Efter gudstjenesten var der fællesspisning i Helsingør-Hallen, hvor bisoppen aflagde beretning.

Sognepræst Lars Tjalve holdt foredrag om – KIRKER OG FOLK I EN VERDEN I FORANDRING.

Domprovsten afsluttede mødet kl. 16.00.

II

Love, bekendtgørelser, cirkulærer m.v. fra Kirkeministeriet m.fl. i det siden sidste landemøde forløbne år (1991/92)

Finansministeriet, Bekendtgørelse og cirkulære af 28. juni 1991 om EF-statsborgere i staten, folkeskolen og folkekirken på tilsvarende vilkår som tjenestemænd.

Finansministeriet, Cirkulære af 20. september om regulering af time- og dagpenge m.v.

Kirkeministeriet, Cirkulæreskrivelse af 15. oktober 1991 om regulering af befordringsgodtgørelse til præster.

Kirkeministeriet, Bekendtgørelse af 23. oktober 1991 om stiftsmidlernes bestyrelse.

Kirkeministeriet, Vejledning af 31. oktober 1991 om bedragssatser for 1992 til Arbejdsmarkedsuddannelsesfonden (AUD).

Kirkeministeriet, Cirkulære af 18. november 1991 om ændring af visse kirkefunktionærers lønninger m.v.

Kirkeministeriet, Cirkulære af 20. november 1991 om ændring af cirkulære af 14. december 1981 om løn- og ansættelsesforhold for stillinger som graver.

Finansministeriet, Cirkulære af 18. december 1991 om regulering af satser – tjenesterejser.

Kirkeministeriet, Skrivelse af 14. januar 1992 om rådighedsbeløbets størrelse i 1993.

Kirkeministeriet, Cirkulære af 15. januar 1992 om godtgørelse for benyttelse af eget befordringsmiddel.

Kirkeministeriet, Cirkulæreskrivelse af 17. januar 1992 om reglerne om bortfald af arbejdsmarkedsbidrag (AMBI) og forhøjelse af moms fra 22-25%.

Kirkeministeriet, Bekendtgørelse af 14. februar 1992 om uddannelse af kordegne m.fl.

Kirkeministeriet, Cirkulæreskrivelse af 20. februar 1992 om forhøjelse af bidrag for brug af tjenesteboliger og lejeboliger pr. 1. juni 1992

Kirkeministeriet, Cirkulæreskrivelse af 24. februar 1992 om folkekirkens budgetter for 1993.

Kirkeministeriet, Cirkulære af 24. februar 1992 om oprettelse af stillinger som kordegn.

Stiftsøvrigheden, Skrivelse af 25. februar 1992 om pristalsregulering af kirkegårdstakster.

Kirkeministeriet, Orientering af 28. februar 1992 om helbredsbedømmelse ved tjenestemandsansættelse som kirke- og kirkegårdsfunktionær.

Kirkeministeriet, Bekendtgørelse af 31. marts 1992 om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m.

Kirkeministeriet, Skrivelse af 7. april 1992 om fradrag i tjenestemænds løn for naturallydelser.

Kirkeministeriet, Cirkulære af 10. april 1992 om regulering af kirkefunktionærers lønninger m.v. pr. 1. april 1992.

Kirkeministeriet, Cirkulære af 14. april 1992 om lønning af vikarer ved kirker og kirkegårde pr. 1. april 1992.

Kirkeministeriet, Udsendelse af 8. maj 1992 af rettelsesblade til cirkulærerne af 10. og 14. april 1992.

Kirkeministeriet, Bekendtgørelse af 11. juni 1992 af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.

Kirkeministeriet, Bekendtgørelse af 11. juni 1992 af lov om folkekirkens økonomi.

Kirkeministeriet, Bekendtgørelse af 19. juni 1992 om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.

Kirkeministeriet, Bekendtgørelse af 25. juni 1992 af lov om menighedsråd.

Kirkeministeriet, Vejledning af juni 1992 om mulighederne i menighedsrådslovens kap. 9A.

Kirkeministeriet, Vejledning af 14. juli 1992 om ændringer i lov om menighedsråd og lov om folkekirkens økonomi.

Kirkeministeriet, Cirkulære af 22. juli 1992 om kirkelige kassers budget, regnskab og revision m.v.

Kirkeministeriet, Cirkulære af 31. juli 1992 om beregning af beskæftigelsesgraden m.v. for stillinger som kirketjenere ved bykirker.

Kirkeministeriet, Cirkulære af 25. august 1992 om en tillidsmandsordning for gravere og visse kirkegårdsledere.

III

Sjællands stifts kapitelstakster

Kapitelstaksten er for 1991 beregnet til 131,99 kr. pr. 100 kg byg.

IV

Til- og afgang i stiftets gejstlighed siden 1. november 1991

Sognepræster:

Fungerende sognepræst i Høje-Tåstrup pastorat *Pia Christiansen* er ansat som sognepræst i Mørkhøj pastorat fra den 1. november 1991.

Sømandspræst i London, *Jørn Balle Larsen* er ansat som sognepræst i Tåstrup Nykirke pastorat fra den 1. december 1991.

Cand.theol. *Steffen Andresen* er ansat som sognepræst i Rønnevang pastorat fra den 1. februar 1992.

Cand.theol. *Annemarie Lund* er ansat som sognepræst i Lyng-Uggeløse pastorat fra den 1. februar 1992.

Cand.theol. *Marianne Leonhard Ring* er ansat som sognepræst i Glostrup pastorat fra den 1. februar 1992.

Hjælpepræst i Rye-Kirke Sonnerup pastorat i Roskilde stift, *Peter Valdis Senbergs* er ansat som sognepræst/kb i Søborggård pastorat fra den 1. februar 1992.

Sognepræst ved Johannes Døbers Kirke i København *Kristian Høvring Høeg* er ansat som sognepræst/kb i Maglegård pastorat fra den 1. marts 1992.

Sognepræst i Tullebølle-Tranekær-Bøstrup pastorater i Fyens stift, *Søren Hermansen* er ansat som sognepræst/kb i Sorgenfri pastorat fra den 1. maj 1992.

Cand.theol. *Marianne Lyst* er ansat som sognepræst/kb i Kyndby-Krogstrup pastorat fra den 1. maj 1992.

Cand.theol. *Michael Thomsen* er ansat som sognepræst/kb i Skævinge-Ll. Lyngby pastorat fra den 1. maj 1992.

Højskoleforstander *Arne Bechmann* er ansat som sognepræst/kb i Præstebro pastorat fra den 1. august 1992.

Cand.theol. *Inger-Lise Pedersen* er ansat som sognepræst/kb i Islebjerg pastorat fra den 1. august 1992.

Sognepræst i Lundtofte pastorat, *Niels-Jørgen Jørgensen* er ansat som sognepræst/kb i Birkerød pastorat fra den 1. oktober 1992.

Sognepræst i Brøndbyvester pastorat, *Frede Jørgensen* er ansat som sognepræst/kb i samme pastorat fra den 1. november 1992.

Hjælpepræster:

Cand.theol. *Charlotte Kristine Nørballe* er ansat som hjælpepræst i Rungsted pastorat fra den 1. februar 1992.

Pastor *Eva Borbye Pedersen* er ansat som hjælpepræst i Nærum pastorat fra den 1. marts 1992.

Pastor *Thala Juul Holm* er ansat som hjælpepræst i Vestervang og Gilleleje pastorater fra den 1. april 1992.

Pastor *Svend Bjerg* er ansat som ulønnet hjælpepræst i Frederiksborg Slotsogn fra den 1. maj 1992 til udg. af april 1993.

Cand.theol. *Christian Grund Sørensen* er ansat som midlertidig hjælpepræst i Lindehøj pastorat fra den 1. juni 1992 til udgangen af december 1992.

Pastor *Finn Risum* er ansat som hjælpepræst i Fløng og Ishøj-Torslunde pastorater fra den 15. juni 1992.

Pastor *Birthe Kjærgaard Hallbäck* er ansat som midlertidig hjælpepræst i Skovlunde pastorat fra den 1. oktober 1992 til udgangen af april 1993.

Fungerende sognepræster:

Pastor *Thala Juul Holm* er ansat som fungerende sognepræst i Fløng pastorat fra den 1. november 1991.

Pastor *Karin Jeldtoft Jensen* er ansat som fungerende sognepræst i Nygårds pastorat fra den 9. januar 1992.

Pastor *Elisabeth Tassing* er ansat som fungerende sognepræst i Birkerød pastorat fra den 1. februar 1992.

Pastor *Anette Jensen* er ansat som fungerende sognepræst i Værløse pastorat fra den 9. marts 1992.

Pastor *Irene Søndergaard Friis* er ansat som fungerende sognepræst i Fløng pastorat fra den 1. maj 1992.

Cand.theol. *Jette Seidelin Christensen* er ansat som fungerende sognepræst i Kyndby-Krogstrup pastorat fra den 1. maj 1992.

Cand.theol. *Hanne Vejs Christensen* er ansat som fungerende sognepræst i Ny Holte pastorat fra den 1. juni 1992.

Cand.theol. *Carlo Nielsen* er ansat som fungerende sognepræst i Opstandelseskirkens pastorat fra den 1. juni 1992.

Pastor *Lise Lotte Kjær* er ansat som fungerende sognepræst i Avedøre pastorat fra den 20. august 1992.

Pastor *Irene Søndergaard Friis* er ansat som fungerende sognepræst i Kyndby-Krogstrup pastorat fra den 23. august 1992.

Pastor *Karin Jeldtoft Jensen* er ansat som fungerende sognepræst i Risbjerg pastorat fra den 1. september 1992.

Pastor *Anita Rohwer* er ansat som fungerende sognepræst i Rødovre pastorat fra den 7. september 1992.

Pastor *Irene Søndergaard Friis* er ansat som fungerende sognepræst i Birkerød pastorat fra den 4. oktober 1992.

Præster fraflyttet stiftet:

Hjælpepræst i Nærum, *Maria Theresia Low Treschow-Kühl* er ansat som sognepræst i Horslunde-Nordlunde pastorat i Lolland-Falsters stift fra den 1. november 1991.

Valgmenighedspræst i Frederiksborg Valgmenighed, *Elsebeth Diderichsen* er ansat som præst ved Rigshospitalet i København fra den 1. maj 1992.

Fung. sognepræst i Kyndby-Krogstrup pastorat, *Jette Seidelin Christensen* er ansat som sognepræst i Hammelev-Enslev-Grenå pastorater i Århus stift fra den 1. september 1992.

Sognepræst i Brøndbyvester pastorat, *Johannes Steen Hatorp* er ansat som sognepræst i Vor Frue Kirke i Svendborg, Fyens Stift fra den 1. september 1992.

Præster, der har fået bevilget afsked:

Sognepræst i Sorgenfri pastorat, *Inger von Haller Grønæk* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af januar 1992.

Sognepræst i Skævinge pastorat *Peder Johannes Toftager* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af februar 1992.

Sognepræst i Birkerød pastorat, *Jesper Stange* er efter ansøgning meddelt afsked fra udgangen af marts 1992.

Hjælpepræst i Gilleleje pastorat, *Elisabeth Balle* er efter ansøgning meddelt afsked fra 15. marts 1992.

Sognepræst i Præstebro pastorat, *Jørgen Brown Thomsen* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af maj 1992.

Sognepræst i Ny Holte pastorat, *Elisabeth Uldall Pelch* er meddelt afsked pga. svagelighed fra udgangen af maj 1992.

Kirkeministeriet har tilbagekaldt stadfæstelsen for pastor *Bent Falk* som præst for Sankt Lucasstiftelsen fra udgangen af juni 1992.

Sognepræst i Opstandelseskirkens pastorat, *Eyvind Jensen Holmen* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af juli 1992.

Sognepræst i Islebjerg pastorat, *Christan Haldager Høgh Kristiansen* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af juli 1992.

Hjælpepræst i Ramløse-Annisse pastorat *Karen Kvist Schroll-Fleischer* er efter ansøgning meddelt afsked fra udgangen af august 1992.

Fungerende sognepræst i Birkerød pastorat, *Elisabeth Tassing* er efter ansøgning meddelt afsked fra udgangen af september 1992.

Sognepræst i Herstedvester pastorat, *Christian Morten Marker Jakobsen* er meddelt afsked med pension pga. svagelighed fra udgangen af oktober 1992.

Sognepræst i Jægersborg pastorat, *Helge Rasmussen* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af oktober 1992.

Sognepræst i Ballerup pastorat, *Niels Aarup* er efter ansøgning meddelt afsked med pension fra udgangen af januar 1993.

V

Ordinationer siden oktober 1991

1992:

Søndag den 19. januar ordineredes i Helsingør domkirke:

Cand.theol. *Steffen Andresen*

Cand.theol. *Annemarie Lund*

Cand.theol. *Charlotte Kristine Nørballe*

Cand.theol. *Marianne Leonhard Ring*

Søndag den 26. april ordineredes i Helsingør domkirke:

Cand.theol. *Hanne Vejs Christensen*

Cand.theol. *Jette Seidelin Christensen*

Cand.theol. *Marianne Lyst*

Cand.theol. *Michael Thomsen*

Mandag den 8. juni (2. pinsedag) ordineredes i Helsingør domkirke:

Cand.theol. *Carlo Nielsen*

Cand.theol. *Christian Grund Sørensen*

Søndag den 26. juli ordineredes i Helsingør domkirke:

Højskoleforstander *Arne Bechmann*

Cand.theol. *Inger-Lise Pedersen*

VI

Kursus for præster i Helsingør stift

1992

1. *I Bistrup kirke fire mandage i februar kl. 14:*

Tema: Prædikenen

3/2: Sognepræst Jørgen Demant: *Prædikener på tryk. I anledning af de senere års udgivelser.*

10/2: Højskoleforstander, dr.theol. Ole Jensen: *Prædikenen og hvad der rører sig i tiden.*

17/2: Rektor Paul Heide: *Prædikenen, hørt fra kirkebænken.*

24/2: Professor, dr.theol. Theodor Jørgensen: *Prædikenen i forhold til tekst og person.*

2. *Grundtvigs Højskole den 5.-7. maj 1992*

5/5: Lektor, lic.theol. Niels Henrik Gregersen: »*Den nye kristendoms-vækkelse*«.

Forskningsstipendiat, mag.art. Erik Skyum Nielsen: »*Fra andethed til evighed*« – En bevægelse i den nyeste danske lyrik.

6/5: Gudstjeneste ved sognepræst Hanne Sander.

Professor, dr.theol. Peter Widmann: »*Sjæl, frelse og den evige salighed*« (I) + (II).

7/5: Gudstjeneste ved biskop Johannes Johansen.

Lektor, mag.art. Hans Jørgen Frederiksen: »*Kunst og metafysik – evighedens billeder*«.

Sognepræst Jan Ulrik Dyrkjøb: »*Evighedens sprog*«.

VII

Helsingør Stiftsfond

Regnskab 1/1-31/12 1991

INDTÆGTER:

Kassebeholdning 1/1	317.840,82
Bidrag fra stiftets menighedsråd	189.569,25
Rente bank	9.045,32
Rente giro	2.296,01
	518.751,40

UDGIFTER:

Tove Gade, tilskud til sem. i Bad Segeberg	2.320,00
Ebbe Linnemann, foredrag på Bistrup-kurset	1.500,00
Kjeld Holm, foredrag på Bistrup-kurset	2.500,00
Pia Skogemann, foredrag på Bistrup-kurset	2.000,00
Troels Nørager, foredrag på Bistrup-kurset	2.500,00
Palle Gerlach, tilskud til delt. i Nord. Kongres	3.000,00
Bente Simonsen, tilskud til kursus i Oslo	500,00
Kirkemusikskolen, tilskud til kursus	4.800,00
Preben Aalholt, Kontakttjenesten f. Handicappede	5.000,00
Runa Damsager, tilskud til kursus i Oslo	500,00
Konvent for præsteægtefæller	500,00
Helsingør Kirkegård, studierejse til England	10.000,00
Ib Lauritzen, tilskud til nord. kongres	3.000,00
Erik Kjær-Pedersen, tilskud til kursus Filadelfia	500,00
Ove Scheel, tilskud til kursus Filadelfia	500,00
Tove Gade, tilskud til konvent, rejsegodtg. samråds- møde	572,60
Niels Tjalve, tilskud til studierejse England	4.000,00
Vagn Frikke-Schmidt, tilskud til studierejse England ...	4.000,00
Marianne Bach, kursus Ømborgen	500,00
Religionspæd. Studiecenter, tilskud til studiesamling ...	4.000,00
Mogens Kaasgaard, kursus Ømborgen	500,00
Tilskud til Folkekirkeligt Stævne	1.288,08
Udbetalingsgebyr giro	100,00
Kirken i sommerlandet, se bilag	780,60
Præstekursus Grundtvigs Højskole, se bilag	56.934,00
Stiftsbogen, se bilag	64.793,08

Bestyrelsesmøde, befordringsudgifter		453,68
Landemode, se bilag		19.053,13
Selskabet for Kirkeret, anskaffelse af antologi		1.200,00
Morten Miland, tilskud til teologkongres		500,00
A. Munk Jensen, tilskud til studierejse		500,00
FUK, kursus for korledere		4.000,00
FUK, tilskud til landsstævne		10.000,00
Ølstykke Bibliotek, udstilling kirker		2.111,17
Kontorholdsudgifter		7.000,00
		<hr/>
		92.273,26

Kassebeholdning 31/12:

Bankbeholdning	10.357,44	
Bankbeholdning	215.577,72	
Girobeholdning	200.042,98	
Kontant	500,00	426.478,14
		<hr/>
		518.751,40

Hedehusene, den 11. marts 1992

Forelagt for og godkendt af bestyrelsen 8. april 1992

Bilag til regnskab 1/1-31/12 1990

KIRKEN I SOMMERLANDET:

Kirkebladets Bogtrykkeri		16.030,60
Indbetalt af menighedsrådene		15.250,00
		<hr/>
Underskud		780,60

STIFTSBOGEN:

Poul Kristensen Grafisk Virksomhed, fragt		1.903,20
Poul Kristensen Grafisk Virksomhed, trykning		71.828,72
		<hr/>
		73.731,92
Indbetalt af menighedsrådene	125.020,00	
Landemodeakt	13.505,00	138.525,00
		<hr/>
Overskud		64.793,08

LANDEMODE:

Halleje	11.000,00
Andersens bogtrykkeri, indbydelser	3.855,20
Andersens bogtrykkeri, salme- og sangblade	4.201,68
Taxa foredragsholder	54,00
Taxa foredragsholder	102,00
Morgenkaffe	257,25
Helsingørhallens Cafeteria	95.783,00
Foredragsholder	2.500,00
	<hr/>
	117.753,13
Indbetalt af menighedsrådene	98.700,00
	<hr/>
Underskud	19.053,13
	<hr/>

*Regnskab for Helsingør Stifts præstekursus
på Grundtvigs højskole Frederiksborg 21. og 22. maj 1991*

Indtægter:

70 deltagere à 200,00	14.000,00
3 deltager à kr. 100,00 (én dag)	300,00
14 enkeltmiddage à kr. 50,00	700,00
	<hr/>
Indtægter ved Schwarz-Nielsen	15.000,00
Tilskud fra Helsingør Stiftsfond	56.934,00
	<hr/>
Samlede indtægter	71.934,00
	<hr/> <hr/>

Udgifter:

Tilbagebetalt 2 deltager à kr. 200 – kursusgebyr kr. 50,00		300,00
Udgifter ved gudtjenesten 21/6:		
Vingave til Elsebeth Diderichsen og O. Jensen		
.....	294,00	
Til kirketjeneren	200,00	494,00
		<hr/>
Foredragsholdere:		
	<i>Honorar + kørsel = i alt</i>	
Jes Asmussen	2.150 150	2.300
Erik Normann S.	2.150 350	2.500
E. Thestrup P.	2.150 200	2.350
Bent Fl. Nielsen	2.150 300	2.450
Mette Madsen	2.150 200	2.350
Øl og vand til foredragsholdere		100,00
		<hr/>

Udgifter afholdt ved Schwarz-Nielsen	12.844,00
Regning af 10. juli 1991 fra Højskolen	59.090,00
	<hr/>
Samlede udgifter	71.934,00
	<hr/> <hr/>

VIII

Regnskab for året 1991

for »Fonden af frivillige bidrag til trængende præsteenker m.fl.«

Kassebeholdning overført fra 1990	9.525,78
Renter af bankbog	33,65
Renter af obligationer pr. 2. januar og 1. juli 1991	4.470,00
Udtrukne obligationer pr. 2. januar og 1. juli 1991	1.100,00
Overskud fra »Understøttelseskassen Fiscus«	1.738,54
	<hr/>
	16.867,97
Engangsunderstøttelse til 2 præsteenker	5.300,00
	<hr/>
Beholdning indestående pr. 31/12 1991 på bankbog nr. 3700132730 Den Danske Bank, Bernstorffsvej afd. ...	11.567,97
	<hr/>
Obligationsbeholdning pr. 31/12 1991: Pålydende i alt 44.100,00 kr., kursværdi	44.212,45
	<hr/>

Regnskab for året 1991

for »Understøttelseskassen Fiscus ecclesiasticus for Helsingør stift«

Renter af obligationer pr. 11. juni og 11. december 1991	830,50
Renter af obligationer pr. 1. januar og 1. juli 1991	226,00
Udtrukne obligationer pr. 11. juni og 11. december 1991	1000,00
	<hr/>
	2.056,50
Depotgebyr	317,96
	<hr/>
Overskud	1.738,54
	<hr/> <hr/>

der overføres som indtægt på regnskabet for
»Fonden af frivillige bidrag til trængende præsteenker m.fl.«

Obligationsbeholdning, pålydende 21.200 kr., kursværdi	15.709,55
	<hr/>

Regnskab for Nascous Legat for året 1991

Kassebeholdning overført fra 1990	38.023,46
Renter af bankbog i 1991	98,38
Renter af obligationer pr. 11. juni og 11. december 1991	667,25
Renter af obligationer pr. 2. januar og 1. juli 1991	1.645,50
Udtrukne obligationer:	
pr. 2. januar 1991	100,00
pr. 11. juni 1991	200,00
pr. 1. juli 1991	200,00
pr. 11. december 1991	500,00
	<hr/>
	41.434,59
Udbetalt legatportioner til 2 præsteenker	2.200,00
Depotafgift	320,56
Porto (postgiro)	40,00
	<hr/>
Beholdning pr. 31/12 1991, bankbog nr. 3700132803	
Den Danske Bank, Bernstorffsvej afd.	38.874,03
	<hr/> <hr/>
Obligationsbeholdning:	
Overført fra 1990	33.500,00
Udtrukne pr. 2. jan., 11. juni, 1. juli og 11. dec. 1991 ...	1.000,00
	<hr/>
Obligationsbeholdning pr. 31/12 1991 nominelt	32.500,00
	<hr/> <hr/>

IX

Udnævnelser og afskedigelser i bispeembedet og stiftsøvrigheden m.m.

Assistent i Helsingør stiftsøvrighed, Britta J. Kirstein er efter ansøgning afskediget med udgangen af marts 1992.

Konsulent i Kirkeministeriet, konstitueret stiftskontorchef, cand.jur. Kai Christian Winther er ansat som stiftskontorchef ved Helsingør stiftsadministration fra 1. april 1991.

Assistent på Helsingør stifts bispekontor, Dorrit Kvien er efter ansøgning afskediget med udgangen af december 1991.

Susanne Kjær Hansen er ansat som assistent i Helsingør stiftsøvrighed fra den 1. maj 1992.

X

Adresser

Helsingør stifts bispekontor:
Biskop Johannes Johansen
Stiftsfuldmægtig Laila Frydshou
Heslehøj allé 4, 2900 Hellerup
Telefon: 31 62 93 12

Helsingør stiftsøvrighed og stiftskassererkontor:
Stiftskontorchef Kai Winther
Stiftskasserer Preben Lauridsen
Vor Frue Kloster, Hestemøllestræde 3 A, 3000 Helsingør
Telefon: 49 21 35 00

Stiftsamtmand Helge Odel,
Amtsgården, Kgs. Vænge, 3400 Hillerød
Telefon: 42 26 66 00

Helsingør Stiftsfond:
Formand: Biskop Johannes Johansen
Kasserer: Christian Stigaard,
Hovedgaden 458, 2640 Hedehusene
Postgirokonto: 4 12 31 23

XI

- A. *Tilsynsførende arkitekter:*
Kgl. bygningsinspektør, arkitekt Jens Fredslund (Frederiksborg amt)
Erik Møllers tegnestue A/S, Indiavej 1, Sdr. Frihavn,
2100 København Ø.
Telefon: 35 43 96 90
Kgl. bygningsinspektør, arkitekt Gehrdt Bornebusch, (Københavns amt)
Frederiksholms Kanal 16 B, 1220 Kbhvn. K.
Telefon 33 13 35 19

- B. *Bygningskonsulenter:*
Arkitekt maa. Mads Drosted, Strandgade 91, 3000 Helsingør,
Telefon: 49 21 12 22
Arkitekt maa. Gert Ingemann, Arkitektkontoret »Møllen« A/S,
Stengade 75, 3000 Helsingør.
Telefon: 42 10 00 55
- C. *Præstegårdskonsulent:*
Gårdejer Frede Nielsen, Maglemosegård, Holløselundvej 57,
3210 Vejby.
Telefon: 42 30 60 15
- D. *Kirkegårdskonsulent:*
Landskabsarkitekt Torben Michelsen. Krøjerup Overdrev 12,
4180 Sorø.
Telefon: 53 63 16 53
- E. *Klokkekonsulent:*
Organist, cand.mag. Bendt Gammeltoft-Hansen, Strandvejen 13,
5700 Svendborg.
Telefon: 62 21 39 68
- F. *Orgelkonsulent:*
Organist H. Hildebrandt Nielsen, Frederiksdal allé 15, 7800 Skive.
Telefon: 97 52 15 14
- G. *Varmekonsulent:*
Professor, civilingeniør Vagn Korsgaard, Donsevej 2,
2970 Hørsholm.
Telefon: 42 18 01 04

XII

Stiftets provster

Helsingør domprovsti:

Domprovst Per Rysgaard Jensen
Slotsvej 2,
3000 Helsingør
Tlf. 49 21 02 00

Gladsaxe-Herlev provsti:

Provst Per Jensen
Mørkhøjvej 177 A
2730 Herlev
Tlf. 42 94 96 57

Rødovre-Hvidovre provsti:

Provst Claus Bjerregaard
Nørremarksvej 23,
2650 Hvidovre
Tlf. 31 75 01 65

Kgs. Lyngby provsti:

Provst Lis Rechendorff
Nærumgårdsvej 141,
2850 Nærum
Tlf. 42 80 51 08

Gentofte provsti:

Provst Karl Erik Wienberg
Margrethevej 11 C,
2900 Hellerup
Tlf. 31 62 52 58

Glostrup provsti:

Provst Fred Andersen
Vallensbæk Præstegård
2625 Vallensbæk
Tlf. 42 64 90 66

Høje-Tåstrup provsti:

Provst Karen Mogensen
Torslunde Præstegård
Torslundevej 147,
2635 Ishøj
Tlf. 42 99 16 28

Ballerup-Værløse provsti:

Provst Merete Hansen
Skandrups Allé 36,
3500 Værløse
Tlf. 42 98 64 44

Fredensborg provsti:

Provst Chr. P. Jensen
Birkebakken 11
3460 Birkerød
Tlf. 42 81 08 88

Hillerød provsti:

Provst Hans Christian
Bang-Rasmussen
Ved Gadekæret 2 B,
3540 Lyngø
Tlf. 42 18 70 28

Frederikssund provsti:

Provst Knud Andersen
Kirketorvet 2,
3550 Slangerup
Tlf. 42 33 40 97

Frederiksværk provsti:

Provst Werner Dag Ussing
Græsted Hovedgade 6,
3230 Græsted
Tlf. 42 29 10 57

